

MIDLERTIDIG 10/12-2021 «v07»

Teinesteder, stryk og høler i Sandviksvassdraget

Harald Kolstad, Bo Wingård, Terje Bøhler

Forord

Forsidebildet viser
Nybråten teinested
(ved Bjørum)

Foto:

Morten Heldal Haugerud

Harald Kolstad har samlet all informasjonen i dette heftet. Kolstad er oppvokst i området, i likhet med sine foreldre og besteforeldre. Hans tippoldeforeldre bodde sågar i Kjaglidalen (Mastekastet). Kolstad har studert eldre kilder fra tilgjengelig informasjon fra nasjonalbiblioteket samt mange lokale kilder. Ikke minst har han tidligere snakket med de eldste grunneierne, de fleste av dem er døde i dag, og fått de til å fortelle sine historier om eierskap til teinestedene, navn på stryk og plassering av sløer og annet. Ingen har mer kunnskap om elvas historie enn Harald Kolstad.

Fangst av fisk til husholdningen, både med garn og fisketeiner, var viktig for de 16 gårdene som hadde fiskerett i Sandvikselva og Isielva. Det har vært nær 30 teinesteder fra Sandvika til Bjørum sag, og et mindre antall sløer. Flere av dem er svært gamle.

Dette heftet beskriver hvor de fleste teinestedene langs Isielva og Sandvikselva har vært. Det beskriver også navn og plassering av nåværende og tidligere stryk. Gode fiskeplasser er gjerne der det er dype kulper, gjerne også kalt høler. Disse beskrives også.

Med Sandviksvassdraget menes i denne sammenheng elvene Isielva fra Bjørum Sag til elvemøtet med Lomma ved Vøyenenga. Herfra heter elven Sandvikselva, og vi følger elva helt til utløpet ved Sandvika.

Oversiktskartene som er påtegnet ulike forekomster er generert fra «norgeskart.no» som er levert av Kartverket (kartverket.no).

Takk til øvrige medhjelpere for uvurderlige bidrag:

- Petter Birkheim
- Morten Heldal Haugerud
- Morten Merkesdal
- Prof. Bjørn Olav Rosseland
- Kjell Skovholt

Alle foto av Terje Bøhler, om ikke annet er nevnt.

Innhold

Innledning.....	4
Isielva (Bjørnum).....	7
Isielva (Sølvhølen – Holmenstryket).....	10
Isielva (Nordre Skui)	12
Isielva (Smedhølen – Tysland)	13
Isielva (Sand – Nybrua).....	16
Isielva (England – Gatahølen).....	20
Isielva (Søndre Økern – Lihølen).....	23
Isielva (mot Vøyenenga).....	24
Isielva (Vøyenenga I).....	25
Isielva (Vøyenenga II).....	28
Sandvikselva (Kirkerud)	30
Sandvikselva (Langhølja, Hølja)	32
Sandvikselva (Dælibekken).....	34
Sandvikselva (Franzefoss).....	38
Sandvikselva (Franzefoss Kalkmølle)	42
Sandvikselva (Hamang).....	45
Sandvikselva (Bjørnegård)	51
Sandvikselva (Sandvika).....	60
Julekort med maleri fra 1888	64

Innledning

Fisket har alltid tidligere vært en viktig inntektskilde for beboerne og eiendomsbesitterne langs Isielva og Sandvikselva. Fra Bærum Elveforums turbrosjyre «[Opplevelser langs Isielva \(link\)](#)» kan vi lese følgende:

“Det er lange tradisjoner for fiske til eget bruk i elva. Gårdene og plassene langs elva hadde fiskerettigheter. Det ble fisket sjørret, laks og ål. Kreps ble fanget ved elvemøtet med Lomma. Før Sagdammen på Bjørum Sag ble bygget i 1855, vandret fisken naturlig helt opp til Kneikafoss i Hole kommune. I Isielva lå det 13 teinesteder som fanget fisk på vei opp i elva, og på Bjørum Sag en fiskesløpe som fanget fisken på vei ned fra fossen. Teinen var en fangstinnretning, der et steingjerde i elven under vann førte fisken inn i en renne, og videre inn i et fangstrom, der den ble stående. Teinen måtte renses for kvist, og sjekkes hver dag. Nybråten teinestед er det eneste teinestedet langs Isielva (det er flere spor etter teinesteder langs Sandvikselva) det er spor etter i dag.”

En teine

er altså en innretning til bruk for å fange fisk (og krabber og hummer o.a). Fisken kommer inn i den nedre enden med den store åpningen (til høyre på bildet under). Her «sluses» den videre inn til et nytt, mindre «rom» hvor den så ikke klarer å komme seg ut.

*Teine som tidligere har vært i aktiv bruk i Sandvikselva.
Morten Merkesdal (t.v.) og Harald Kolstad (t.h.) utenfor Sykkelsmia i Bjørnegårdsvingen.*

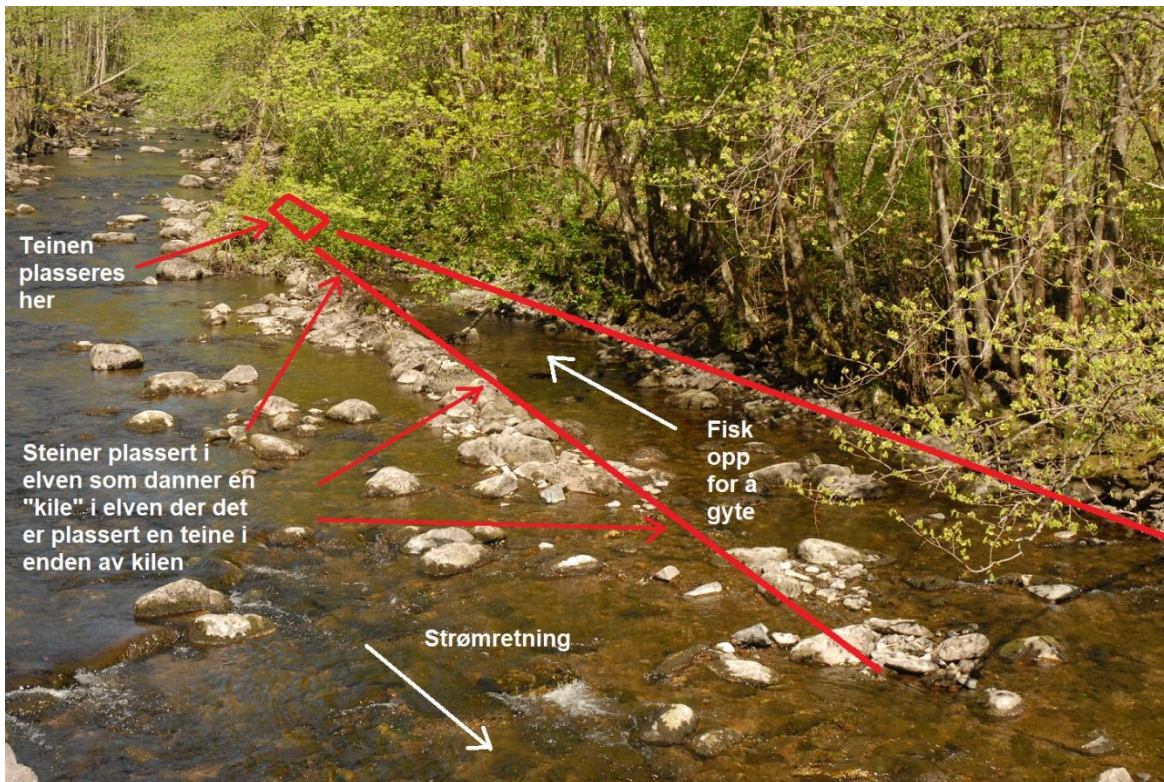

Her ses en laks- og sjørret-teine som er satt ut til demonstrasjon ved Sykkelsmia i Bjørnegårdssvingen i Sandvikselva. Strømretningen er fra høyre mot venstre, og fisken kommer fra venstre og går inn i den store åpningen i teina. Her er den så fanget, og finner ikke veien ut.

Et teinested

var altså et sted i elven der det var gunstig å sette ut en teine så fisk på vei opp elva for å gyte skulle bli fanget inne i teina. Teinestedene var lagd slik at steiner ble plassert ut i elva så de danner en vannrenne/vannkanal som gjerne smalnet inn og endte i en teine som var satt ut. Kom fisken seg først inn i teinen, klarte den ikke å komme ut.

Bildet er av Nybråten teinested (ved Bjørum) i Isielva. Foto: Morten Heldal Haugerud.

En sløe
Er en ...

Et lyster

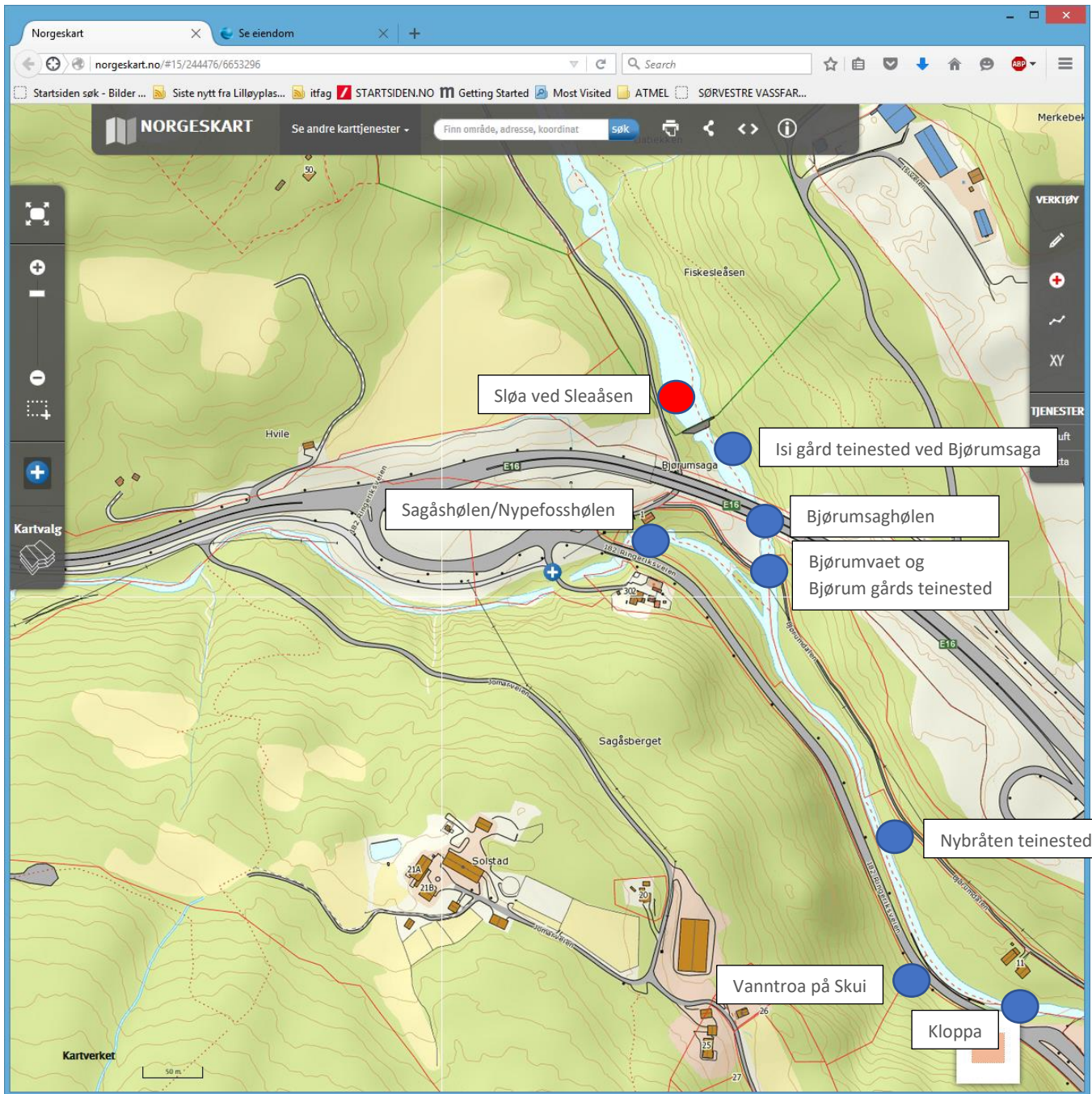
Fisken ble spiddet på lysteret – et fiskeredskap med mothaker som ble montert på et langt treskaft. Lystring ble gjort på dagen, men også etter mørkets frembrudd og med lykt.

Til venstre et ålelyster, kanskje fra 1800-tallet, og til høyre et «sykkelsmedlyster», fra 1930–1950, laget av sykkel-smed Albert Olsen i Bjørnegårdsvingen. Utlånt av Harald Kolstad. Foto Terje Bøhler

Isielva (Bjørrum)

SLEAÅSEN/SLEÅSEN

I sløene ble det stort sett fanget ørret. Ved Bjørumsaga er det på østsiden en fjellknaus som heter Sleååsen. Navnet skal ha sitt opphav i sløa som skal ha stått like ved. At det ble fanget fisk på nedtur mot havet etter å ha gytt, sier oss litt om nødvendig matauk i trange tider. Fisk som nettopp har gytt er utmagret, slunken og ikke velsmakende.

ISI GÅRDS TEINESTED VED BJØRUMSAGA

Flakan - Isi gårds teinested nedenfor Bjørumsagdammen. Under Flakan ble det fisket med garn på trinser. Garnene ble dratt frem og tilbake på tvers over elva.

BJØRUMSAGHØLEN

Bjørumsaghølen ligger ca 100 m nedenfor Bjørum sag, på høyre side.

BJØRUMVAET OG BJØRUM GÅRDS TEINESTED

Fra 1674 hadde Bjørum tinglyst rett til laksefiske i Sandvikselva.

Bjørumvaet

Bjørumvaet - vadested nedenfor Bjørum sag ovenfor utløpet av Rustanelva der den går ut i Isielva. Man kan se rester av den gamle veien på den andre siden av Isi. Denne veien er meget eldre enn Bjørumsagen. Dette var den gamle ferdselsveien fra Isi og Bjørum opp til plassene og setrene, og til kølmilene i Bjørumskogen og Holmevannsalmenningen.

Her lå Bjørum gårds teinested.

SAGÅSHØLEN

Sagåshølen i Rustanelva ligger et stykke nedenfor Bjørumsaga. Hølen var en god fiskeplass.

VANNTROA

I svingen rett ovenfor Nybråten var det en vanntro på vestsiden av veien. Vanntroa fikk opprinnelig vannet fra elva da det var et lite fall her (oppstrøms). Vanntroa ble brukt til å vanne hestene som var på vei oppover da elva og veien skilte lag her. Vanntroa ble senere flyttet til Tanumveien (rett syd for Tanum skole) der den står i dag.

NYBRÅTEN ARBEIDERBRUK OG NYBRÅTEN TEINESTED

Nybråten var et arbeiderbruk på 10 – 11 mål øverst i Bjørumsdal på østsiden av Isielva, skilt ut fra Vestre Bjørum gård før forrige århundreskifte. Nybråten var ingen husmannsplass.

På eiendommen er det et teinested, som fremdeles er godt synlig. Frøken Andersen på Nybråten passet på den så det ikke forfalt. Oscar Ullbråten hjalp henne med vedlikeholdet. Naboen Håkon Gundersen og hans sønner brukte teinestedet lenge etter siste krig.

I 2012 ble Nybråten solgt av bankdirektør Harald Arnkvern til Knut Bolstad på Øvre Horni gård for det han skulle ha for å rive og rydde opp på plassen. Knut Bolstad eier nå teinestedet.

Nybråten teinested. Foto Morten Heldal Haugerud

Nybråten var et arbeiderbruk på 10 – 11 mål øverst i Bjørumsdal på østsiden av Isielva, skilt ut fra Vestre Bjørum gård før forrige århundreskifte. Nybråten var ingen husmannsplass.

På eiendommen er det et teinested, som fremdeles er godt synlig. Frøken Andersen passet på den så det ikke forfalt. Oscar Ullbråten hjalp henne med vedlikeholdet. Naboen Håkon Gundersen og hans sønner brukte teinestedet lenge etter siste krig.

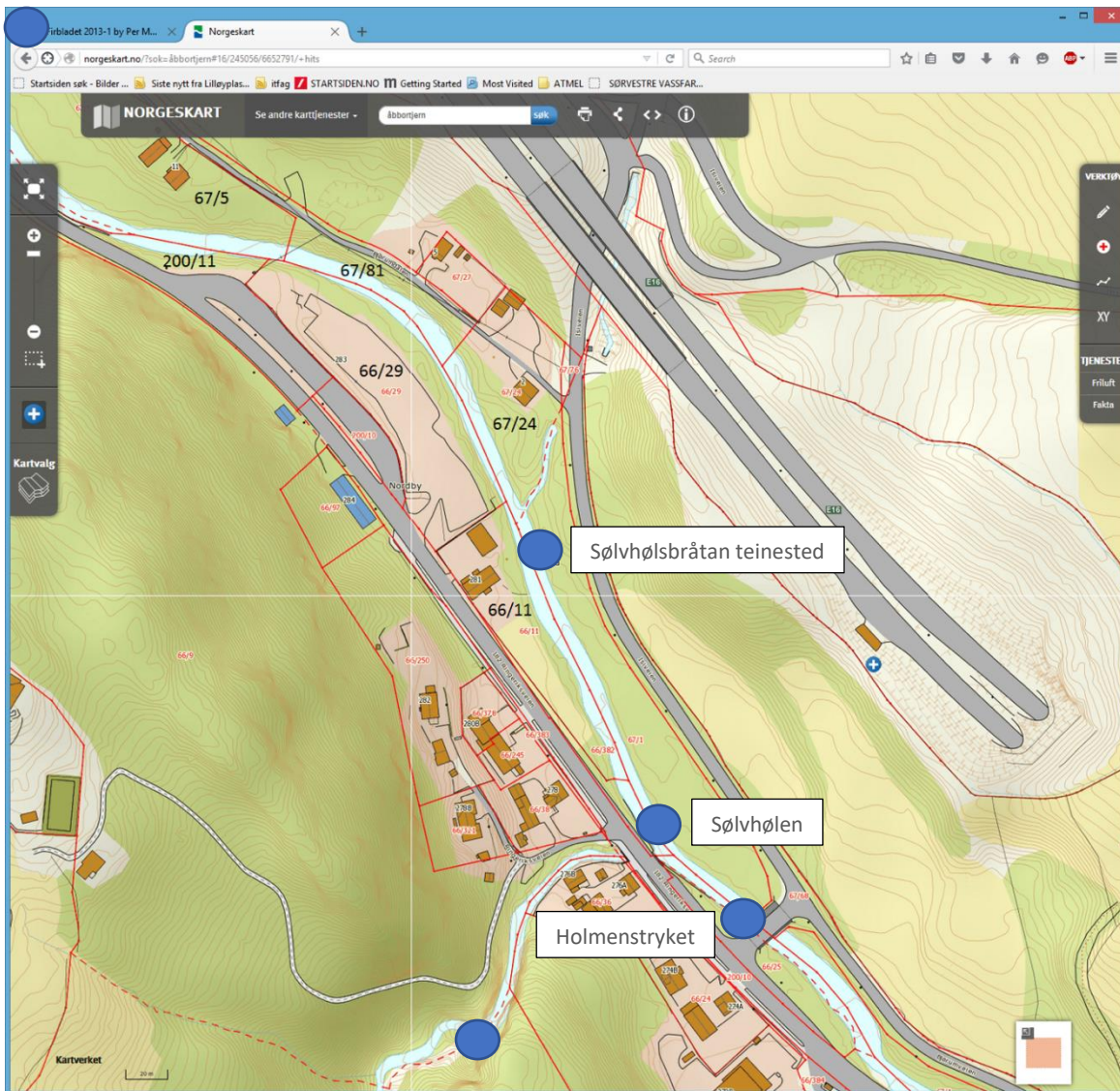
I 2012 ble Nybråten solgt av bankdirektør Harald Arnkværn til Knut Bolstad på Øvre Horni gård for det han skulle ha for å rive og rydde opp på plassen. Knut Bolstad eier nå teinestedet.

KLOPPA

Over Isielva var det ei bru som sto til ca 1975. Den ble bygget av Oscar Ullbråten og ble kalt "Kloppa". Brokaret på nordsiden av elva (nordsiden av markeringen på kartet) er intakt.

Isielva (Sølvhølen – Holmenstryket)

SØLVHØLEN

Husmannsplassen Sølvhølen ligger ved Ringeriksveien, like nord for utløpet av Ulselva i Isielva. Dette var en husmannsplass under Skui. Plassen er avmerket på kart fra 1825. Eier i 1903 var Anton Hansen.

I 1880-årene gravde Martin Sørensen etter sølv. Om resultatet vites intet. På sine siste dager bodde han Borkenholm nedenfor Vøyenenga.

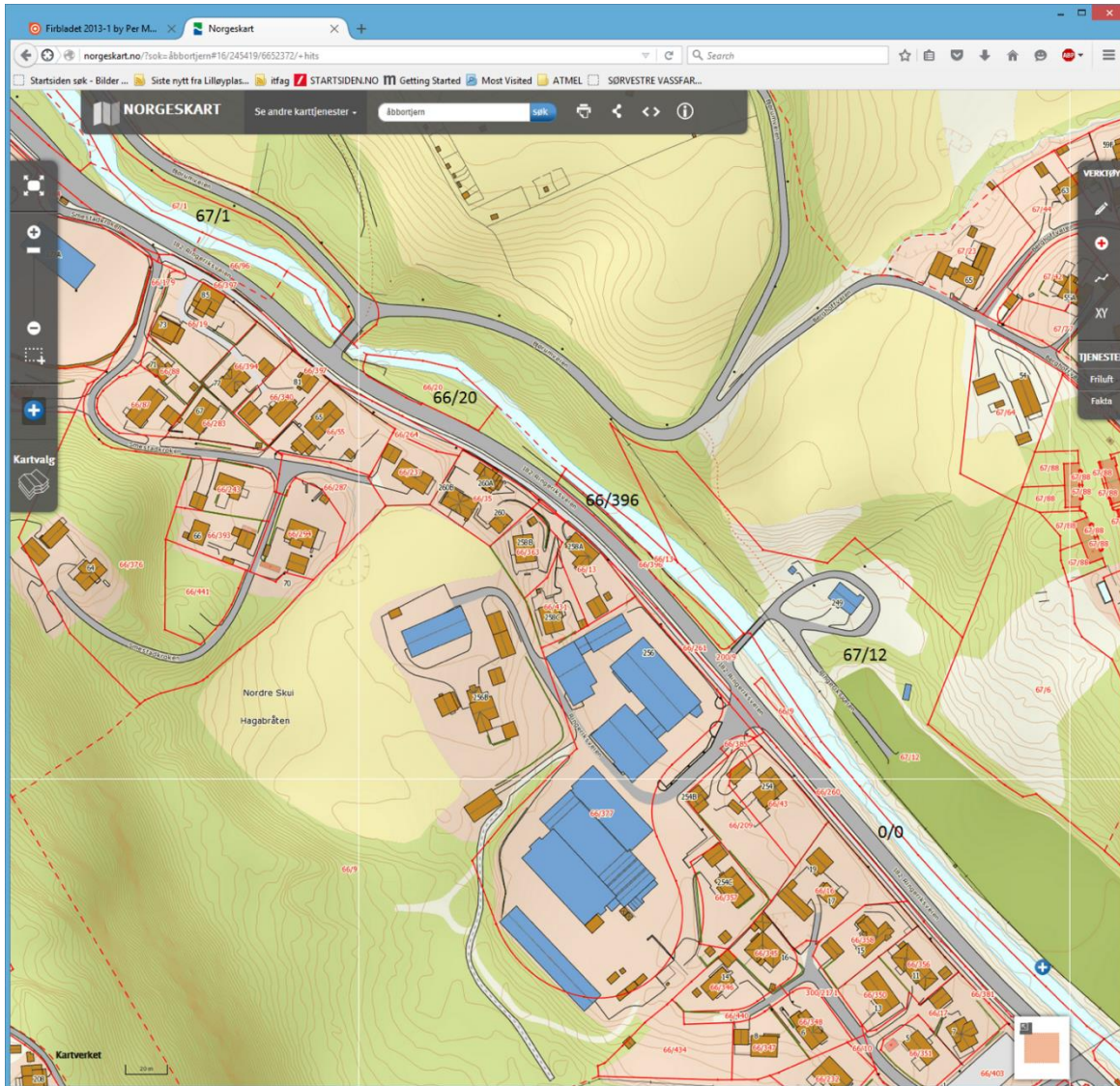
Sølvhølen er også navn på en fiskehøl. Det er noe usikkerhet rundt den hølen plassering. Navnet kan komme av at det er dypt og sølvglinsende vann i hølen – kulpen.

HOLMENSTRYKET

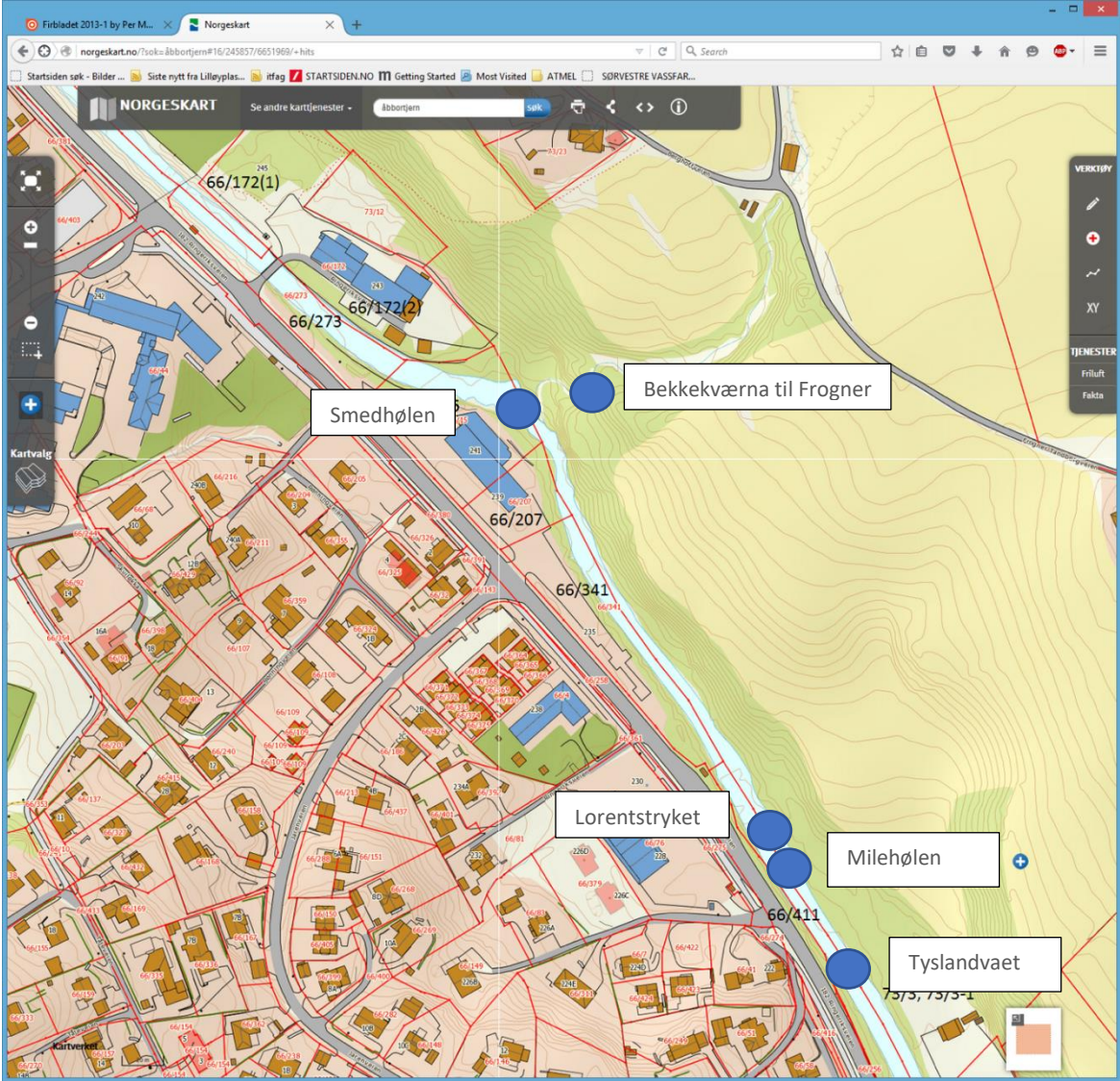
Holmenstryket lå nedenfor der Urselva kommer ut i Isielva.

Isielva (Nordre Skui)

Det er ingen kjente navn fra dette området.

Isielva (Smedhølen – Tysland)

SMEDHØLEN

Smedhølen er en stor høl (kulp) i Isielva ved siden av smia (nå «Smedgården») på småbruket Holmen. Smedhølen, som fra eldre tid het Holsteinhølen, var en god fiskeplass.

Smedhølen er en yndet badeplass for barna omkring.

Bekkekverna til Frogner lå nederst i Dælsbekken (lokalt for Dalsbekken) ned mot Smedhølen i Isielva. Det er ingen spor igjen etter kvernen i dag.

Frognergårdene hadde fra 1674 tinglyst rett til laksefiske i Isielva.

LORENTSTRYKET

Lorentstryket, lå rett utenfor huset til skomaker Peter Lorents, der 2-mil steinen fra Oslo står i dag. Den ble satt opp av Harald Kolstad og er lagd etter kopi av 1-mil-steinen som står på Blommenholm.

MILEHØLEN

Navn på hølen nedenfor Lorentstryket. Hølen er nå borte.

TYSLANDVAET

Vadestedet ved Tysland. Her lå tidligere en privat skysstasjon hvor Ringeriksbøndene overnattet på vei til Oslo. I 1868 betalte Andreas Madsen, Tysland 5 spd. i skatt til fattigkassen for salg og utskjenking av øl og vin. Her var senere en danseplass som nå er borte.

TYSLAND

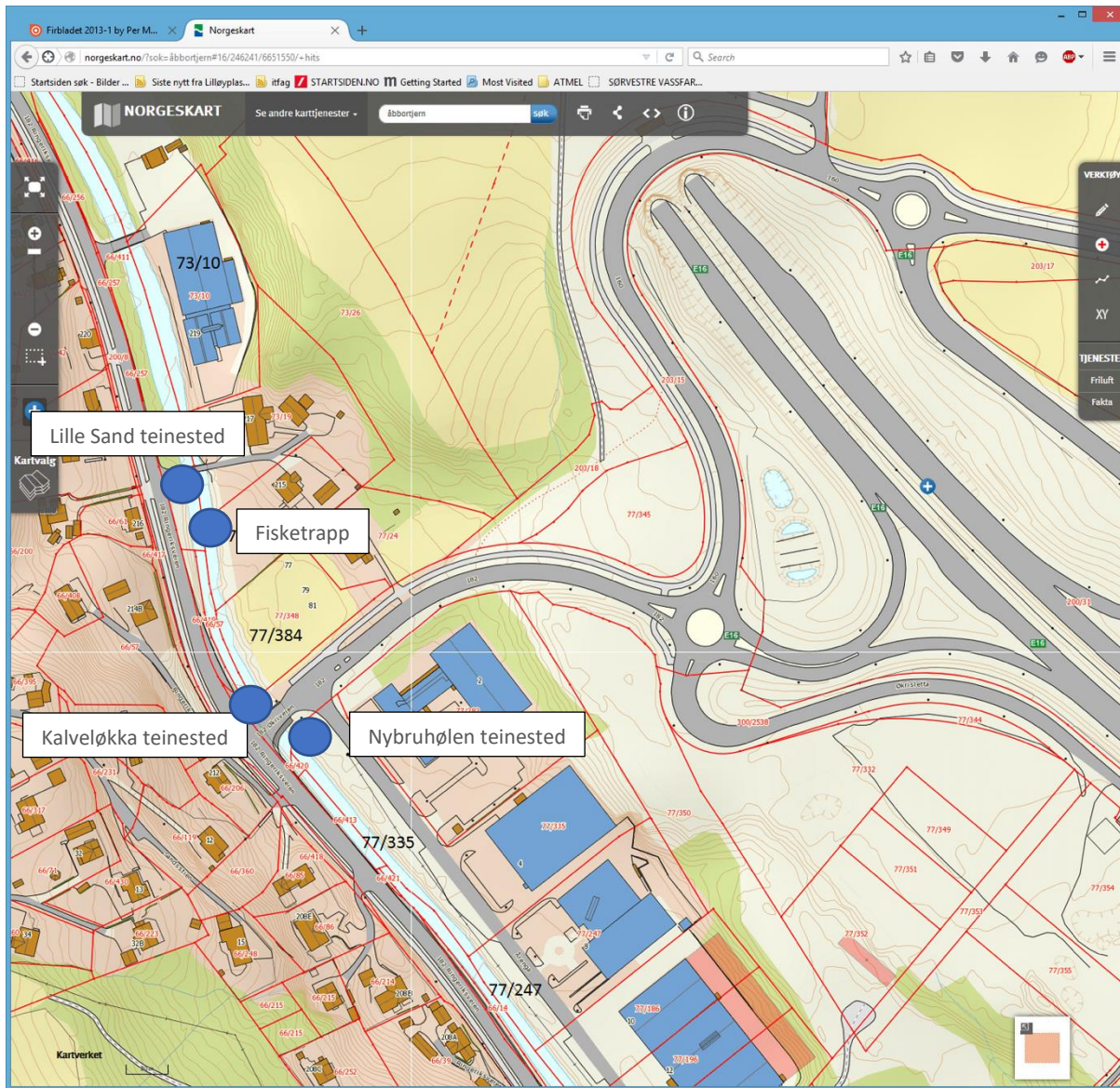
Tysland var en gammel husmannsplass under Skui. Bærum småbrukerlag kjøpte Tysland omkring 1920 og fikk startet kooperativforretning, der Skui samvirkelag lå.

TYSLAND BRU OG TYSLANDBEKKEN

Tysland bru gikk over Tyslandbekken som rant ned sør for Tysland og munnet ut i Isielva. Tyslandbekken hadde sitt utspring i åsen nordvest for Sand. Nå er den lukket, og går i rør under Ringeriksveien. Tysland bru er nevnt i 1872 i fortegnelse over bruer på Ringeriksveien.

Isielva (Sand – Nybrua)

LILLE-SAND TEINESTED

Martin Sølvhølen fra Ringerike, som eide Lille-Sand fra 1925 til 1937, var mer interessert i harajakt enn fiske. Derfor lot han naboen Borger Olav Hansen i "Fyrstikkesken" (kalt «fyrasken» lokalt), et lite hus i nabolaget, få bruke teinestedet som lå til Lille Sand husmannsplass. Dette teinestedet fisket ikke så godt som Kalveløkka teinested omtrent hundre meter lenger ned i elva. En stor flom tok med seg teinestedet.

Da laget Borger og hans tre sønner et nytt teinested ca hundre meter lenger ned i elva. Johan Kveisengen, som var fiskefut (oppsynsman med kontrollmyndighet fra politiet), godkjente det nye teinestedet. Det var i bruk bare noen få år. Borger Hansen og hans kone Anna tørrsaltet ned tommetykke skiver av laksen i trebutt (bøtte av tre med et tre- eller metallbånd rundt for å holde bøtta sammen) eller spiste den fersk.

Lille Sand teinested lå omtrent der brua er i dag.

FISKETRAPP

Fisketrappa til høyre i elva måtte til for å få fisken forbi kommunens betongforbygning i elvebunnen som var lagd for å sikre drikkevann, overvann- og spillvannsledningene under her (MORTEN – er dette korrekt?).

IKKE BETONG MEN SKARP SPRENGSTEIN I HHT HARALD.

Q8 over Q10 uinder.

:

Da den svenskfødte veivokteren Johan Göransson i 1909 kjøpte plassen Kalveløkka (lå på vestsiden av elva) fra Nordre nedre Skui, hadde husmannsplassens teinested ved Økribrua vært i bruk i lang tid. På skjøtet han fikk sto det anført at fiskeretten til teinestedet fulgte med handelen. I husmannskontrakten fra 1860 står det derimot ingen ting om teinestedet. Økribrua ble bygd i 1904. Da brua ble ombygget i 1963 fikk den navnet Nybrua. Ved ombygging fikk Gøransen kr 500 i erstatning av kommunen for å flytte teinestedet. Han fisket mye med teine ved Nybrua.

Under sist krig, da det var knapt med mat, ble fisket i både Sandvikselva og Isielva intensivt. Johan Gøranssons sønn Einar, som hadde overtatt plassen, brukte teinestedet hver høst til framimot jul. Teina var i bruk mest under høstflommene. Om sommeren var det vanligvis for lite vann. Den relativt store åpningen i teinas øvre ende gjorde at all mindre fisk gikk igjennom. Fiskeforeningens oppsynsmenn ("fiskefuter") med kontrollmyndighet fra politiet, kontrollerte størrelsen på åpningen. Hver morgen og kveld måtte teina tas opp for å renses for løv og kvist.

"Det var om natta vi fikk fisk, for det er da fisken går". Når det var liten vannføring, var teina oppe på dagtid. Fisken som var blank og hadde lakselus var den beste. Den hadde kommet rett opp fra sjøen.

Noe laks blei røyka hos Ringstad i Sandvika og brukt som pålegg. Til vinterforråd ble laksen saltet uoppløst i en oval lagget trebutt (trebøtte). Laksen mistet da noe av den fine rødfargen.

Einar betalte en symbolsk liten skatt for bruk av teinestedet. "Den ferske fisken var fin, men det tok mange år etter krigen før jeg spiste laks".

Det hendte at faren Johan sendte sine tre sønner til elva med fiskestang, for å sikre seg fjellørret til søndagsmiddag. Noen ganger var han med dem til Urselva. Der lærte han dem å kaste ut torv og virvle opp gjørme med staur lenger opp i elva for å gjøre vannet gjørmete for derved å få mer fisk.

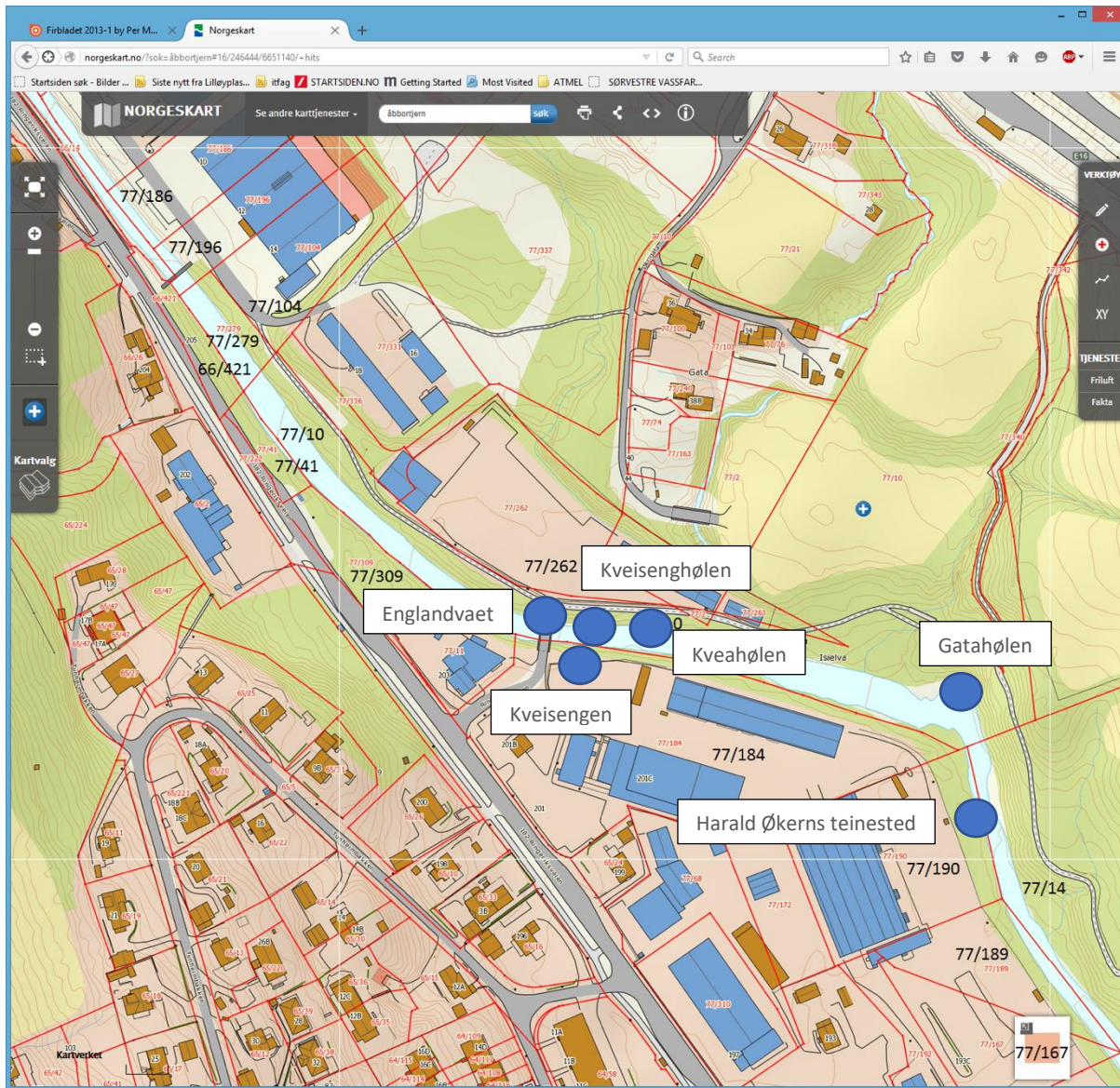
Hver sommer kom Olaf Nordli, bonden på Nedre Sand, kjørende med to store trebutter fulle av nyvasket tøy i høyvogna. Kona og ei tjenestejente skyllet tøyet fra øvre del av teinestedet, mens bonden sto oppe ved veien og beskuet det hele.

NYBRUA - HØL OG TEINESTED

Lå rett nedenfor på østsiden av Nybrua, tidligere kalt Økribruoen. Her lå også teinestedet Gøransen.

Langs hele strekningen fra Lille Sand til England er Isielva sterkt forbygget. Da Ringeriksveien ble oppgradert på stekningen ble det bygget støttemur på vestsiden av elva. Elveforbygninger ble også foretatt og elva ble rettet ut etter store flommer for å beskytte områdene der elva fant seg nytt leie mot nye flomskader. Flere holer forsvant da elva ble forbygget og rettet ut.

Isielva (England – Gatahølen)

ENGLANDVAET

Vadested ved England lå der hvor England bru er i dag. Kart over Oldtidsveien fra Tyrifjorden indikerer at også dette vadet inngikk i et veifar mellom gårdene Horni og Økri. I 1928 kom et en smal hengebru for gående over Englandsvadet. Den ble senere erstattet av dagens bru. Det er ukjent hvordan navnet endret stavemåte fra Engeland til England. Her lå tidligere (også etter krigen) et garveri, den siste garver her var en Arnesen fra Ringerike.

KVEISENGHØLEN

En høl ved hengebrua som gikk fra England over til Økri, rett ut for Kveisengen. Hølen er borte og det samme en fin bade plass.

Navnet Gata er meget gammelt, det var navn på en gård i middelalderen, men denne er fullstendig forsvunnet.

KVEISEENGEN

Kveiseengen var et småbruk ved for Ringeriksveien i grense mot Økri. På kart fra 1882 står det oppført England. I matrikkelen fra 1903 står oppført Kveiseenden, Hans Johansen. I dag er småbruket delt i tomter. Kveiseengen ble skilt ut fra Kveise gård litt før forrige århundreskift. Hans Johansen bygget seg hus der.

Sønnene Hans, som overtok barndomshjemmet, og hans bror læreren Johan, var begge ivrige fiskere. Det ble brukt teine i elva utenfor Kveiseengen, uten at det var oppbygd noe fast, ordentlig teinested. Så sent som under siste krig brukte de teine.

Johan drev klekkeri ved Ståvibekken og var fiskefut (oppsynsmann med kontrollmyndighet fra politiet). Hans var ofte i elva både med stang og lyster.

KVEAHØLEN

Kveahølen lå rett nedenfor den gamle hengebrua i Økrigata. Den ble mye brukt som badeplass før krigen. På oversiden lå tidligere en klopp som førte opp til Søndre Økern og Brenne. Når vannstanden steg ble kloppen revet bort, men den var tjoret på den ene siden, så det var bare å dra den på plass når vannstanden ble normal.

HARALD ØKERNS TEINESTED

Skiløperen Harald Økern (1898-1977) på Søndre Økern gård hadde teina si liggende i sommerfjøset nede ved Isielva. Sommerfjøset lå rett syd for Nybrua, på østsiden av elva. Selve teinestedet lå der det gamle elveleiet gikk inn i det nye løpet. I 1951 skiftet nemlig elva leie forårsaket av en stor flom på grunn av en forskansningsmur nedenfor Bærum Meieri. Samtidig ble den gamle Gatahølen fylt igjen, og en ny fin badehøl dannet ca 60 meter lenger ned i elva.

Som de fleste beboere langs Isielva på den tid fisket Harald med meitestang når det var flom i elva. "Lihølen" ved eiendomsgrensen til den andre Søndre Økern gård (Beining) var en av hans beste fiskeplasser. Forøvrig brukte Harald lystret noe. Det lå gjemt i sommerfjøset sammen med karbidlykta. Kona hans laget kaviar av lakserogna.

GATAHØLEN

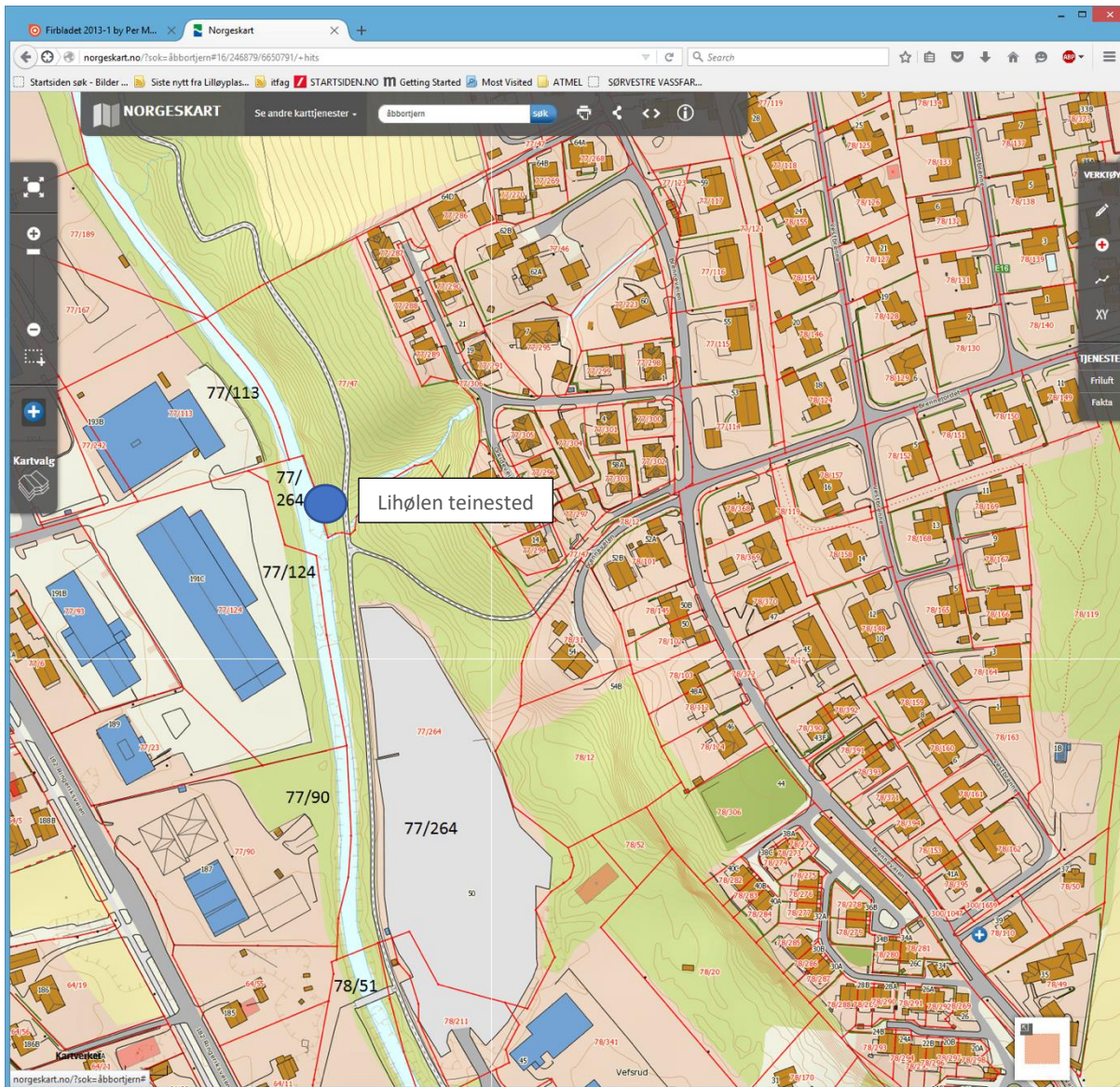

Gatahølen er en meget brukt badeplass, og en fin fiskehøl.

Gatahølen ble dannet da elva skiftet leie ved en storflom i 1951.

Isielva (Søndre Økern – Lihølen)

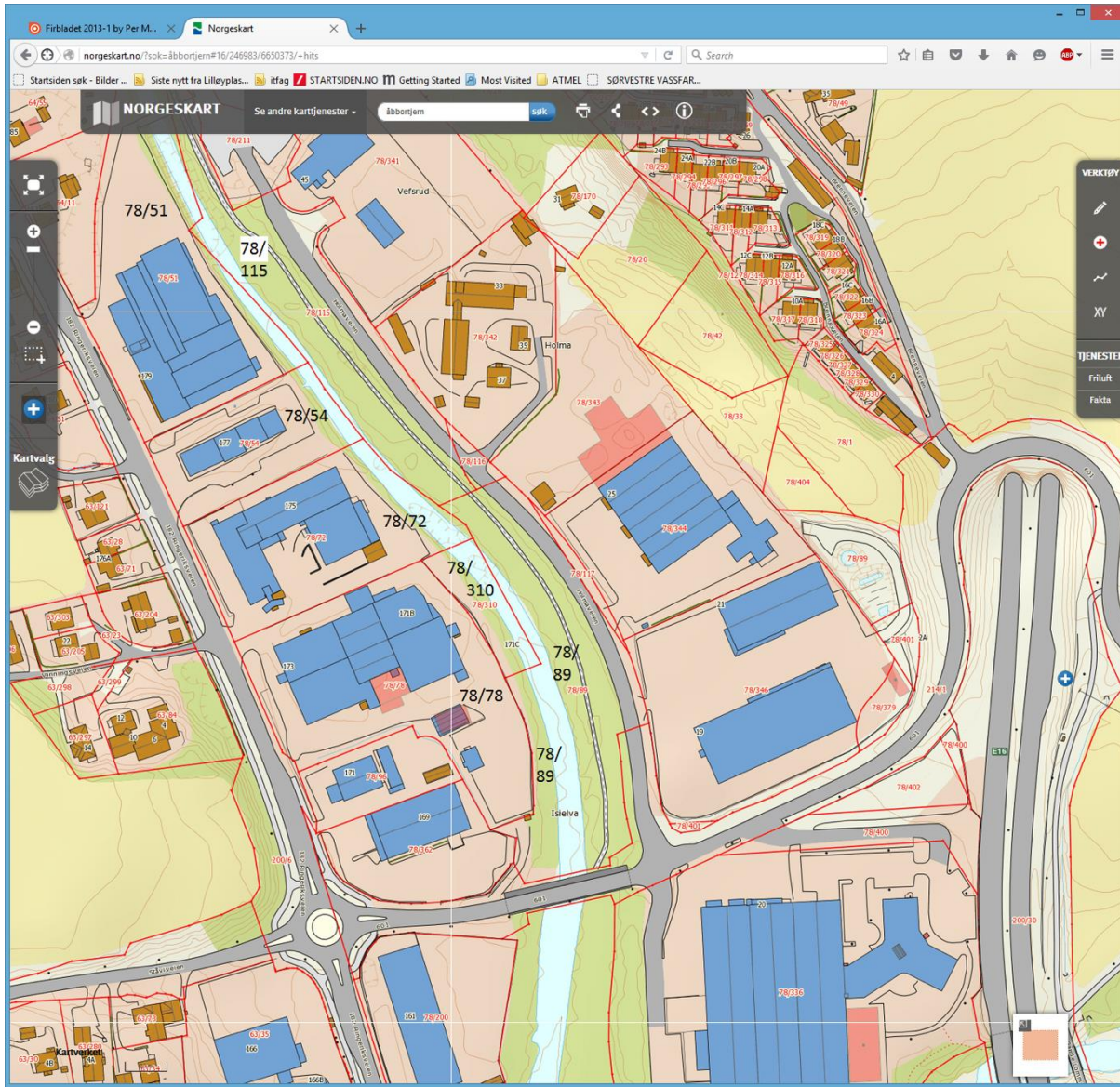

SØNDRE ØKERN/LIHØLEN – HØL OG TEINESTED

Lihølen er en høl i Isielva vest for gartneriet på Søndre Økern. Her lå også et teinested som tilhørte Søndre Økern. Lihølen kan ha ligget noe lenger nedstrøms enn det er markert på kartet fordi elva hadde et noe annet løp tidligere (den lå nærmere veien (E16)). Elveleiet forandret seg litt østover etter en stor flom på 1950-tallen.

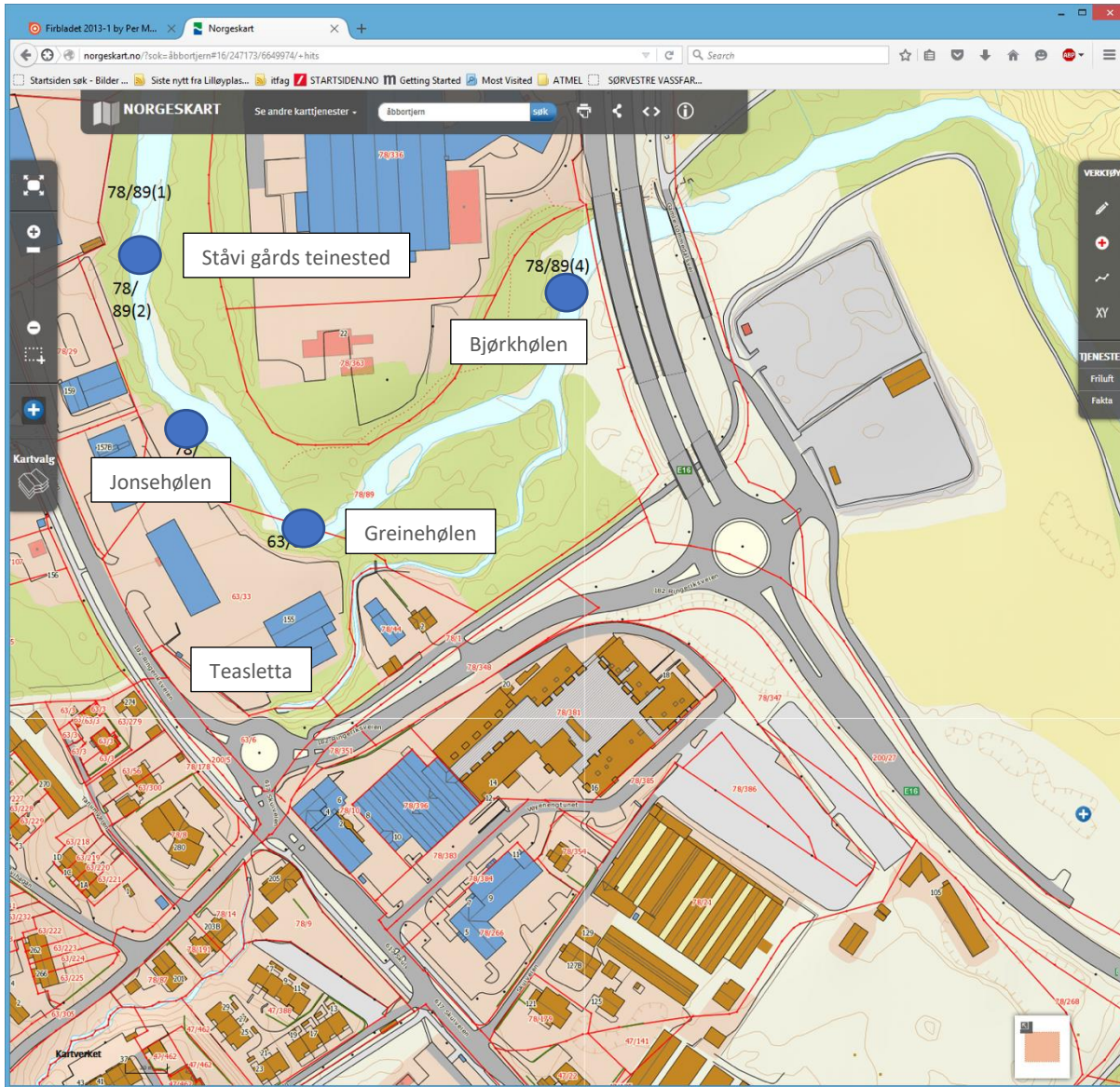
Isielva (mot Vøyenenga)

Det var ingen teinesteder eller hølør på denne strekningen.

Isielva (Vøyenenga I)

STÅVI GÅRDS TEINESTED

Ståvi gård hadde teinested like ovenfor Wøyenenga, ved plassen Ståvienga på østsiden av Teasletta (sletta sør for Greinehølen). Det lå mellom Ringvoll teglverk og landhandleriet. Der var det satt opp et lite hus til oppbevaring av fiskesaker. Da Ole Johansen Stovi døde i 1733 etterlot han seg 18 teiner bundet av vier.

I 1896 kjøpte Martin E. Bråten en eiendom fra Nordre Ståvi gård med grense i Isielva. På eiendommen ble Ringvold teglverk bygget. Med på handelen fulgte halvparten av teinestedet. I 1920 ble gården videre solgt til Paul Svendsen. Med på handelen fulgte tinglyst rett til halvdelen av gårdens teinested.

Ved en flom i 1952 skiftet elva leie slik at teinestedet kom helt ut av bruk. I dag er det ingen spor etter tegnestedet.

JONSEHØLEN

Rett over for det nedlagte Ringvold Teglverk på Wøyenenga lå Jonsehølen. Her bodde Jonsen i et hus ved Teasletta. Huset er revet.

GREINEHØLEN

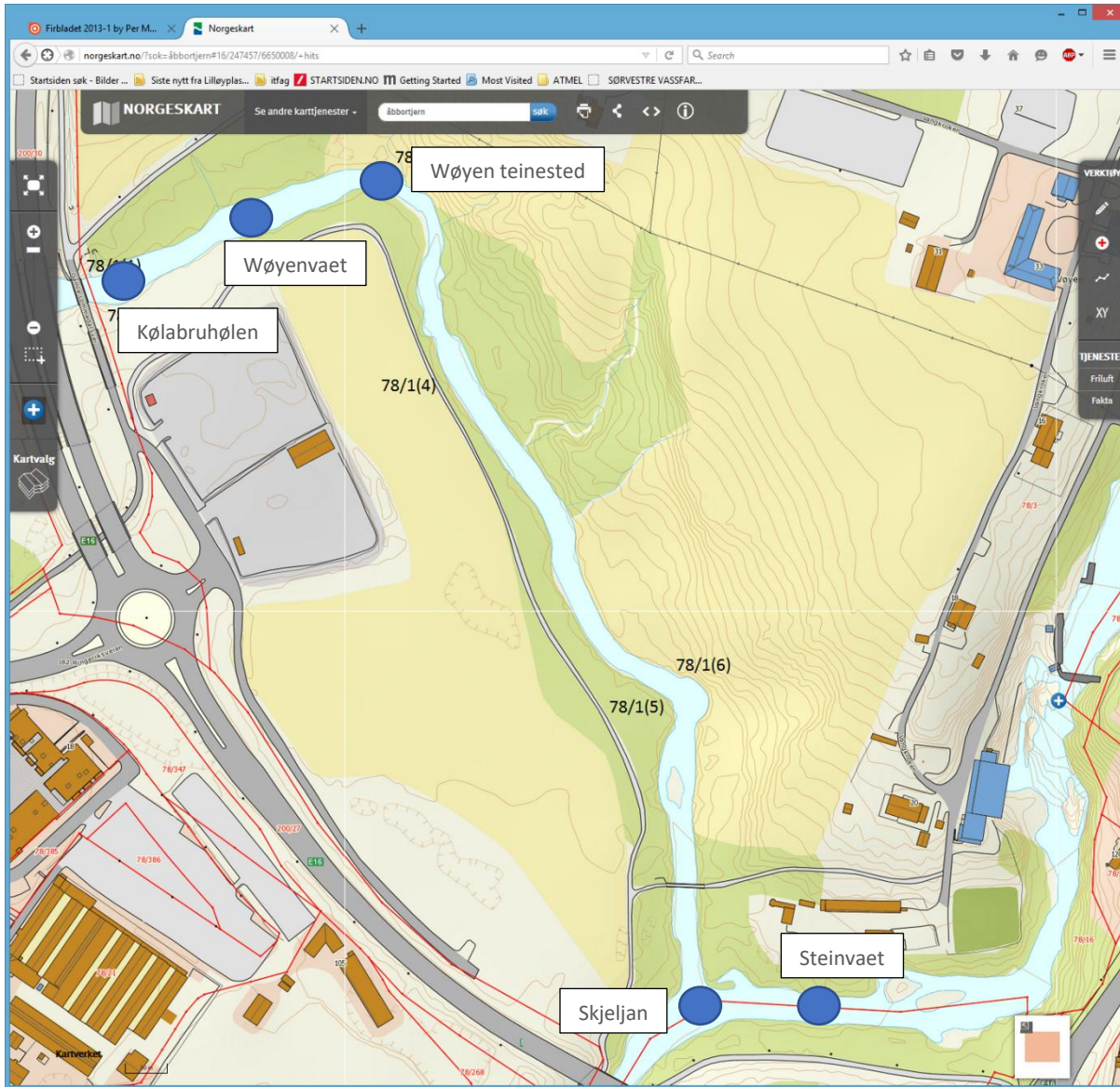
*Elva slår her en kraftig bue. Her strandet ofte grener som fløt i elva, herav navnet.
Hølen er borte på grunn av at elveleiet har funnet nye veier.*

BJØRKHØLEN

Bjørkhølen ligger mellom Greinehølen og Kølabrua, ca 50 m ovenfor Kølabrua. På strekningen fra Kølabrua opp til Greinehølen er Isielva mudret og steinsatt langs sidene. Arbeidet ble utført på midten av 1980-tallet.

Isielva (Vøyenenga II)

KØLABRUHØLEN

Kølabruhølen er en stor høl rett nedenfor Kølabrua. Vøyengutta (gutta på Wøyen guttehem) hadde et ganske stort stupebrett der. Hølen ble mye brukt til bading og stangfiske.

Det er en god fiskeplass like nedenfor Kølabrua. Elvebredden ble forbygget (steinsatt) for å hindre utgraving.

WØYEN TEINESTED

Wøyen gård hadde rett til laksefiske fra 1674, iflg tingboka. Da brødrene skipper August Hansson og kandidat Caspar Hansson i 1860 delte Wøyengården, fikk skipperen teinestedet og fisket på oversiden av dette, samt

kulpene "Krogen, Gryten, Stenkarret og Strykhølen i Langhølen". Kandidat Caspar fikk det øvrige fisket på nedsiden av teinestedet.

Skipperen var påpasselig med å holde teinestedet sitt låst. Men når det først gikk laks i teina, var han ikke sein med å invitere sine venner og bekjente til middag og stor selskapelighet på Wøyen.

Teinestedet lå i svingen av på venstre side i Isielva nedenfor Kølabbrua. Ved deling mellom brødrene Hanson i 1860 fikk skipper Hanson fiskeretten fra og med teinestedet og oppover til grensen mot Økri.

WØYENVAET

Wøyenvaet er uten tvil det eldste vadestedet langs Isielva. Dens historie kan føres tilbake til Jernalderen. De gamle gravene på Brenne bekrefter dette. Det var alminnelig at slike ble lagt langs allfarvei.

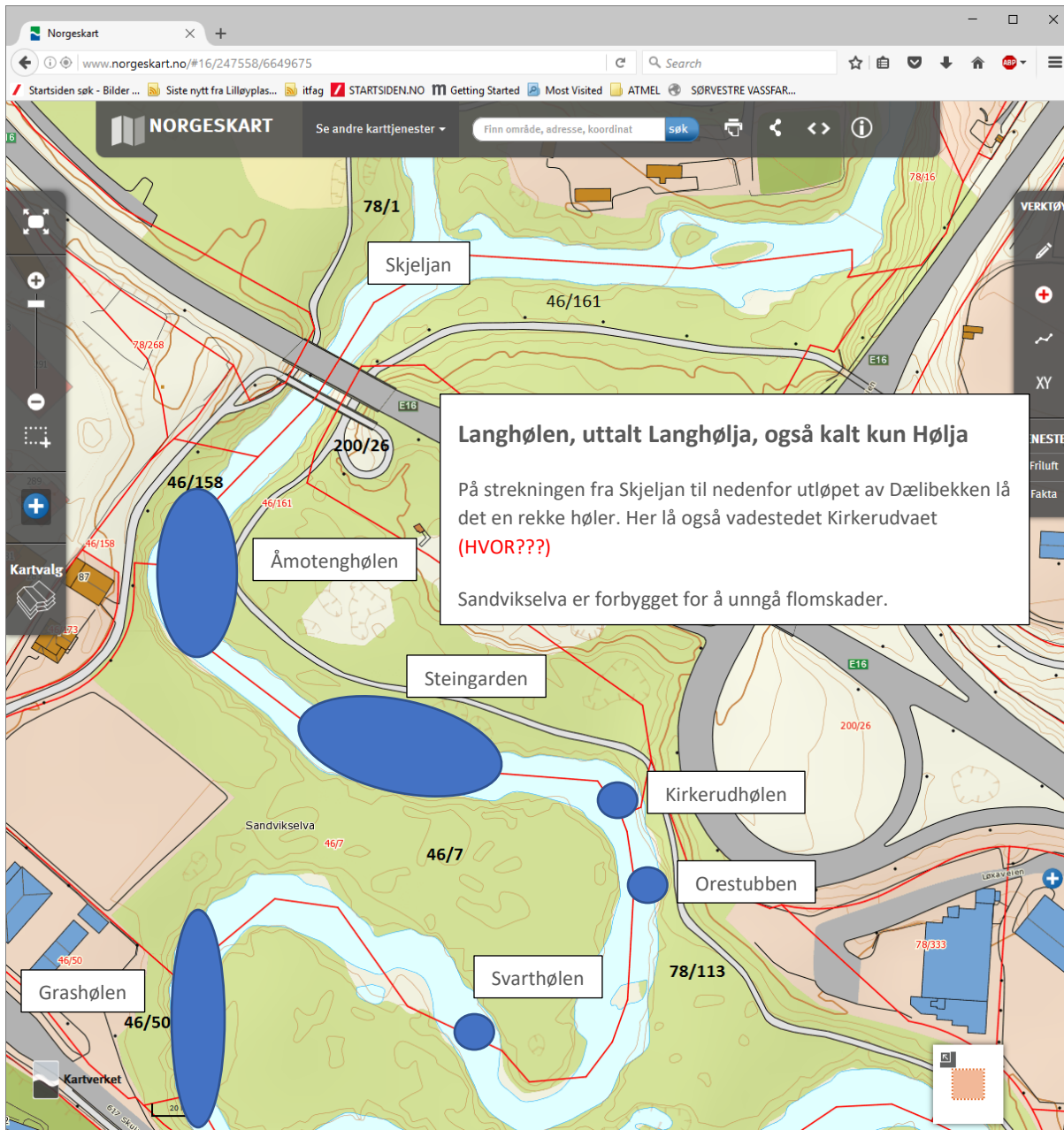
SKJELJAN

Her møtes Isielva og Lomma. Herfra heter elven Sandvikselva. I eldre tid ble stedet kalt Skjeljan, det var her at elvene skiltes. Det virker forunderlig å benytte navnet skille om et sted hvor vannet renner sammen, men det har sin årsak. I den eldste tid var det fra kysten man trengte inn i landet, og gjerne langs med elvene. Om man da fortsatte lengre inn, så ble det til at elvene skiltes. Navnet er sikkert meget gammelt.

STEINVAET

Dette vadestedet ligger i Lomma nedenfor Wøyenfossen. Her kunne man vade over elva når man kom langs Sandvikselvas østside.

Sandvikselva (Kirkerud)

LANGHØLEN, KALT LANGHØLJA ELLER KUN HØLJA

Langhølen - uttales Langhølja og kalles også kun Hølja – er hele den stilleflytende delen av Sandvikselva fra Skjeljan og nesten ned til Dælibekkens utløp. Der satte Kirkerudkara garn helt til ca. 1985 etter laks og sjørørret. Kirkerud gård hadde garnrett, som er dokumentert i tingbøker fra 1674 og 1684.

Foruten fiskeretten fra steinstedet og videre oppover elva ble skipper Hanson tildelt fiskeretten i Langhølen med 4 fiskekulper "Krogen, Gryten, Steenkarret og Strygehølen". I 1902 ble det rettsak mellom Wøyens eier Fredrik

Hanson og Anton Olsen som eide Haugli, som var under gården Haug. Hanson vant, og fiskeretten tilhører Wøyen – I dag Bærum kommune. Major Jacob Krefting eide foruten Wøyen, også Haug. Da han solgte gården Haug, beholdt han fiskeretten.

I 1758 solgte Haugs gård daværende eier, major Jacob Krefting, gården. Han førte da fiskerettighetene fra Haug over til Wøyen, som han da stadig eide. I 1902 ble det rettssak mellom Wøyens eier, Fredrik Hanson og Johan Olsen, som da hadde kjøpt en parsell ved Langhølen. Hanson vant. Wøyen eier i dag disse fiskerettigheter.

I 1986 hadde Bærum kommune planer om å legge Sandvikselva i Langhølen i kanal. Dette ble det store protester mot. I Budstikka 20. november 1986 var det en artikkel med overskriften *Vestre Bærum Sportsfiskere på møte i dag: Stopp inngrepene mot Sandvikselva*. VBS ønsket å få klarlagt alle forhold i forbindelse med Bærum kommunes planlagte kanalisering av Sandvikselva. Man fryktet at en eventuell overløpskanal mellom Kirkerudhølen og Langhølja ville få så alvorlige følger for denne viktige delen av elven at man måtte avstå fra kanalisering, og finne andre løsninger. Nettopp ved Kirkerudhølen og Langhølja har man typiske områder hvor laks og sjøørret stopper opp under sin vandring oppover elven, både for å hvile og for å gjøre seg klar til gyting lengre oppe. Hølene her karakteriserer klekkeribestyrer Sverre Olsen som selve hjertet i elven. En kanalisering vil medføre at slam og grus etter hvert vil fylle opp de viktige områdene nedenfor punktet der overløpskanalen skal begynne. Det vil medføre for grunt vann og altfor stor fart på vannføringen. En gang må det bli slutt på alle inngrepene i en så fiskerik og enestående elv som Sandvikselva, mener sportsfiskernes folk.

Det ble heldigvis ikke noe av kanaliseringen. Men en av meandrene i Langhølja har blitt steinsatt for å hindre ytterligere graving i en skarp sving.

Det har også vært forslag om å lage en tunnel fra Skjeljan og ned til Bjørnegård for å hindre oversvømmelse i Langhølja ved store flommer, og rette ut en meander i Sandvikselva like nedenfor Sandvika videregående skole for å få mer land til utvidelse av Sandvika by.

ÅMOTENGHØLEN

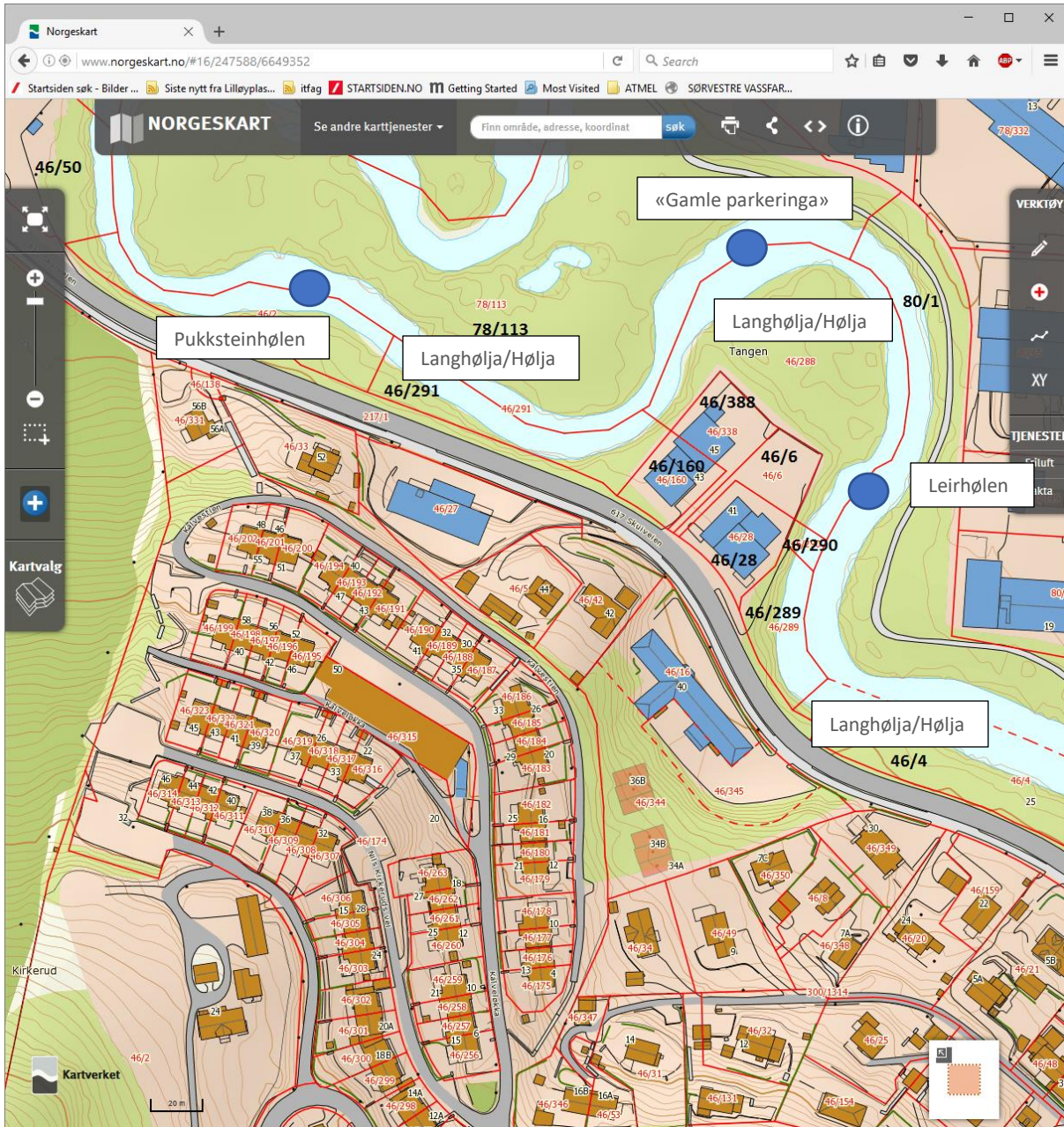
Hølen utenfor Åmottangen. Kirkerudholmen ligger på motsatt side av elva.

BORKEHØLEN – HVOR VAR DENNE (TEGN DEN INN PÅ KARTET)???

KIRKERUDEVAET

Det var dette vadestedet som bla gården Kirkerud benyttet når de skulle til Wøyen mølle. Vadestedet ligger ved Åmottangen.

Sandvikselva (Langhølja, Hølja)

Langhølja, eller bare Hølja. Pukksteinhølen ligger i begynnelsen av Hølja. Hølja strekker seg helt ned til brua ca 75m oppstrøms utløpet til Dælibekken.

PUKKSTEINSHØLEN

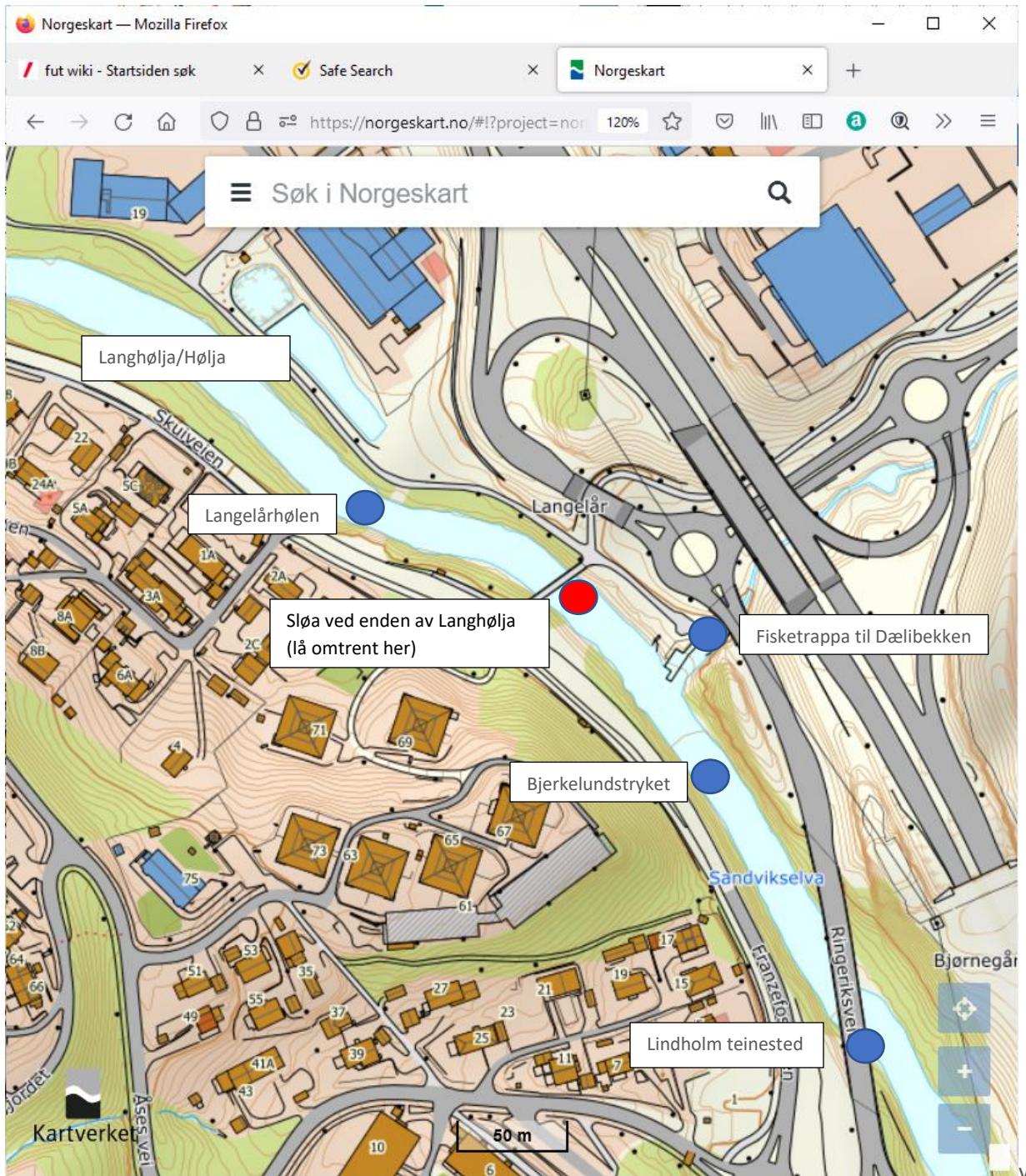
Her lå før i tiden en del pukkstein, beregnet for vedlikehold av Ringeriksveien, før den ble asfaltert.

DÆLIHØLEN

Høl i Isielva utenfor Tangen. Tangen ble opprinnelig kalt Dæhlitangen. Navn etter Bernhard Dæhli som eide gården Vang noen år. **MARKER DENNE PÅ KARTET (NOEN SOM VET HVOR DEN ER/VAR?)!**

Sandvikselva (Dælibekken)

Det skal ha ligget ei sløe i enden av Langhølja. Nøyaktig plassering er ukjent.

LANGELÅRHØLEN

Langelårhølen lå noen hundre meter ovenfor der Dælibekken kommer ut i Sandvikselva. Navnet kommer fra husmannsplassen Langelår som lå på østsiden av elva, en plass under Dønski gård. Området tilhører Bærum kommune, som står som eier av gården Dønski, hvori eiendommen Langelår inngår.

LANGHØLJA-SLØA

I Sandvikselva skal det for lenge siden ha vært ei sløe i Sandvikselva ved utløpet/enden av Langhølja. Noe usikker plassering.

FISKETRAPPA TIL DÆLIBEKKEN

Bekkeutløpet er bygd som ei fisketrapp. Dette burde ha vært bygd anderles (mer effektivt).

BJERKELUNDSTRYKET

Bjerkelundstryket ligger ca. 50 meter nedenfor utløpet av Dælibekken.

LINDHOLM TEINESTED (BORKENTANGEN)

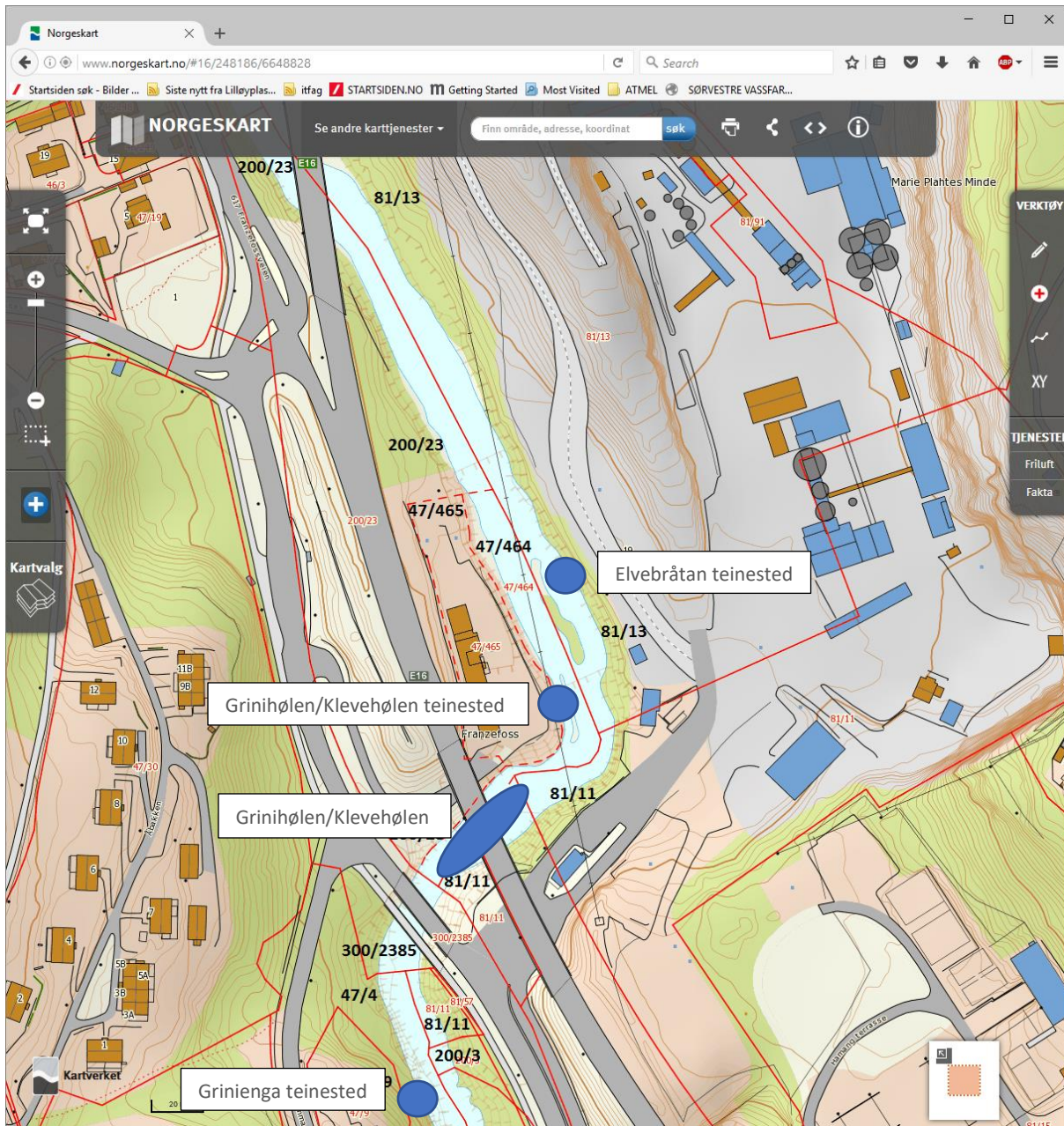
Teinestedet utenfor Lindholm lå rett nedenfor broen over elva ved innkjøringen til Åses vei, på venstre side, var i bruk i 30-åra og fram til slutten av 1940-åra. Da fjernet Lindholmkara en stor stein ved øverkanten av teinestedet, noe som førte til det hele ble ødelagt ved neste flom. Det var særlig Hamangarbeideren Edvin og hans bror gartneren Thorolf som brukte teinestedet.

I SELVE DÆLIBEKKEN

50 – 60 meter nedenfor Brynsveien i Dælibekken hadde Anton Rosenberg et teinested, som stengte hele bekken. Den var i bruk i 1930-årene. Der ble det tatt mest sjøørret.

Sandvikselva (Franzefoss)

ELVEBRÅTEN/ELVEBRÅTAN

På den gamle plassen Elvebråtan (den er borte nå) på østsiden av elva har det også vært et teinested. Elvebråtan var en husmannsplass under Hamang.

GRINHØLEN/KLEVEHØLEN

Her ser vi tydelig at det er bygd en relativ smal, men ganske dyp, vannrenne/kanal av stein, sement og metallkonstruksjoner etter en gammel lastebil, trikk eller tog. I denne vannrenna stod den en teine.

Kleve hadde pram og garnrett i Grinhølen, som er en av Sandvikselvas beste fiskehøler. Hølen tilhørte opprinnelig Grini gård. Fra 1674 hadde Grini gård tinglyst rett til laksefiske i Sandvikselva. Johan Olsen (Grinibråten) var i 1930-årene fiskefut (oppsynsmann med kontrollmyndighet fra politiet) langs elva. Grinienga hadde garnrett til 1/3 av Grinhølen. Erik Kleve hadde robåt i Klevehølen.

*I dag står det en trebenk her.
Den er plassert på en murt platting.*

GRINIENGA TEINESTED (GRØNNENG)/KLEVE

Grinienga teinested skal ha ligget omtrent der vi ser sporene etter den gamle broa, midt på bildet.

Grinienga (Grønneng) ble skilt ut fra Grini gård i 1897. Hovedhuset ble delvis bygd av materialer fra stua på husmannsplassen Grinienga, som lå like ved. Stein til grunnmuren tok de fra den gamle kalkovnen på vestsiden av Ringeriksveien. Gartneren Eirik A. Kleve bygde sitt hus i 1902, og drev der et frilandsgartneri. Han var ikke særlig interessert i teinestedet som fulgte med handelen. Den nye Ringeriksveien, E16, har lagt beslag på hele småbruket som lå inntil Sandvikselva ned mot Franzefoss.

Etter oppdemming av Franzefosdammen rundt 1918 var teinestedet ute av bruk i mange år. I 1930 åra bygde sønnen Erland (1910-1986), som overtok barndomshjemmet, opp teinestedet 20-30 meter lenger opp i elva. Teinestedet krevde mye vann og var i bruk helt til 1985. Kleve hadde også pram og garnrett i Grinihølen, som er en av Sandvikselvas beste fiskehøler.

Når de fikk litt stor fangst på de 3-4 garnene de pleide å sette ut, hendte det at de solgte noen fisker. Det var ikke lov å ha garnene ute mellom kl. 1800 fredag kveld og kl. 1800 mandag kveld. Maskevidden skulle være min. 2 norske tommer. Hvert år kom det oter som forsynte seg i garnene.

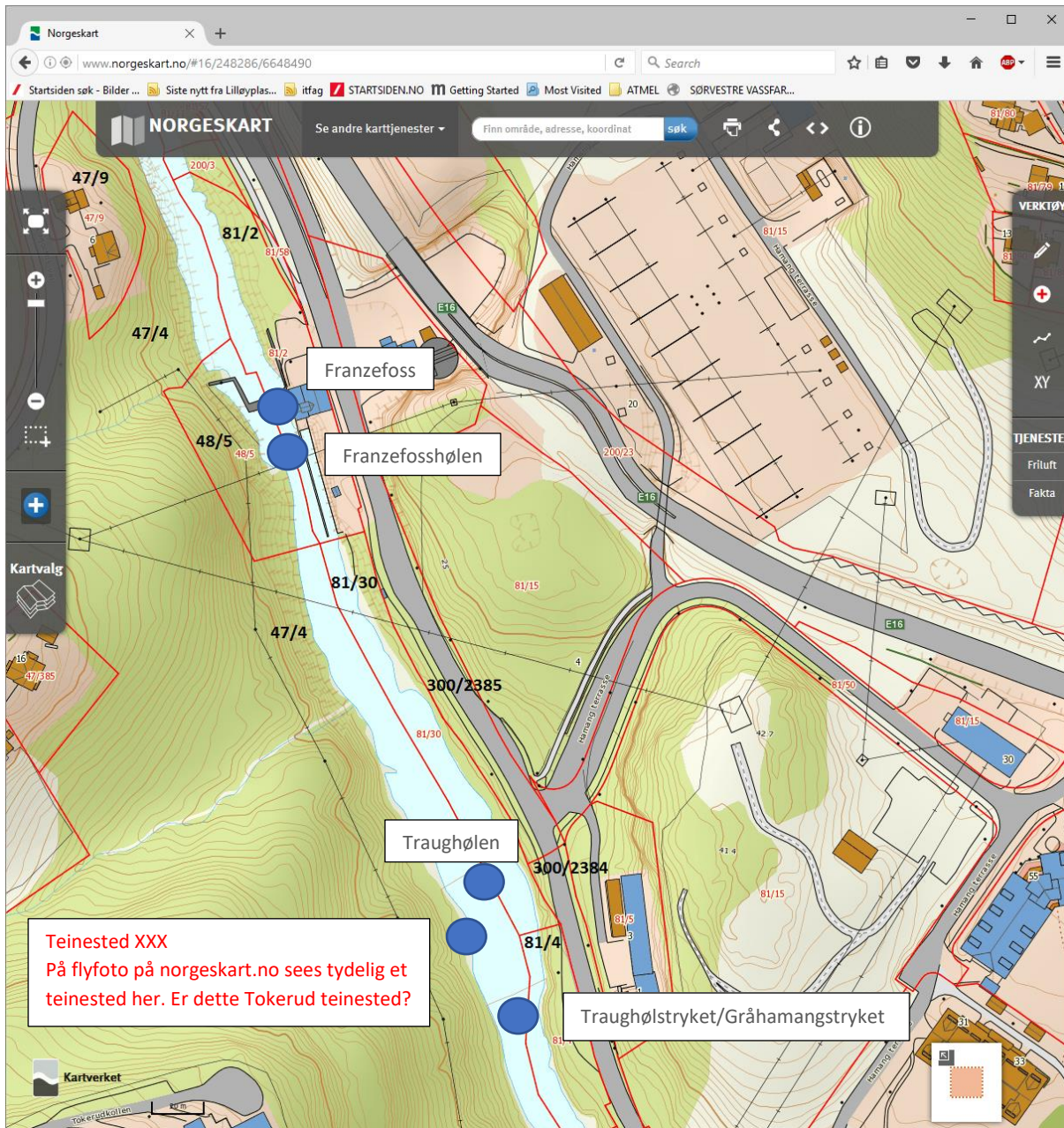
Teinestedet til Kleve ble nedlagt på grunn av oppdemming av Klevedammen. Klevedammen, tidligere Grinihølen, lå under Grini gård. Her lå tidligere en liten stue, Grinibråten, der hvor Franzefoss i dag (1964) har silo m.m. Den dertil hørende jordbit heter Grinienga.

50- 60 meter ovenfor teinestedet var Grini gårds klesskylleplass, som bonden forbeholdt seg gangveirett ved salget av Grønneng. På strekningen mellom teinestedet og Langhølja var det store ferskvannsmuslinger.

Når isen gikk , fisket de "blinking" med mark. «Blinking» var den blanke sjøørreten som hadde overvintret i elva og var på vei ut («vinterstøing»).

Sandvikselva (Franzefoss Kalkmølle)

FRANZEF OSS

Fiskeklassen het tidligere Franzefossdammen, fra den tid da Franzefoss ved turbiner drev sine maskiner. Fiskeklassen (trolig ikke et teinested) lå på østsiden av elva, rett ved det gamle brokaret.

FRANZEFOSSHØLEN

Under fossen ved Franzefoss Bruk er det en svært god fiskeplass. Fiske i elva var av stor betydning for Hamang gård. I dag samles gjerne de fleste sportsfiskere i hølen fra fossen og nedover.

TRAUHØLEN (TRAUGHØLEN)

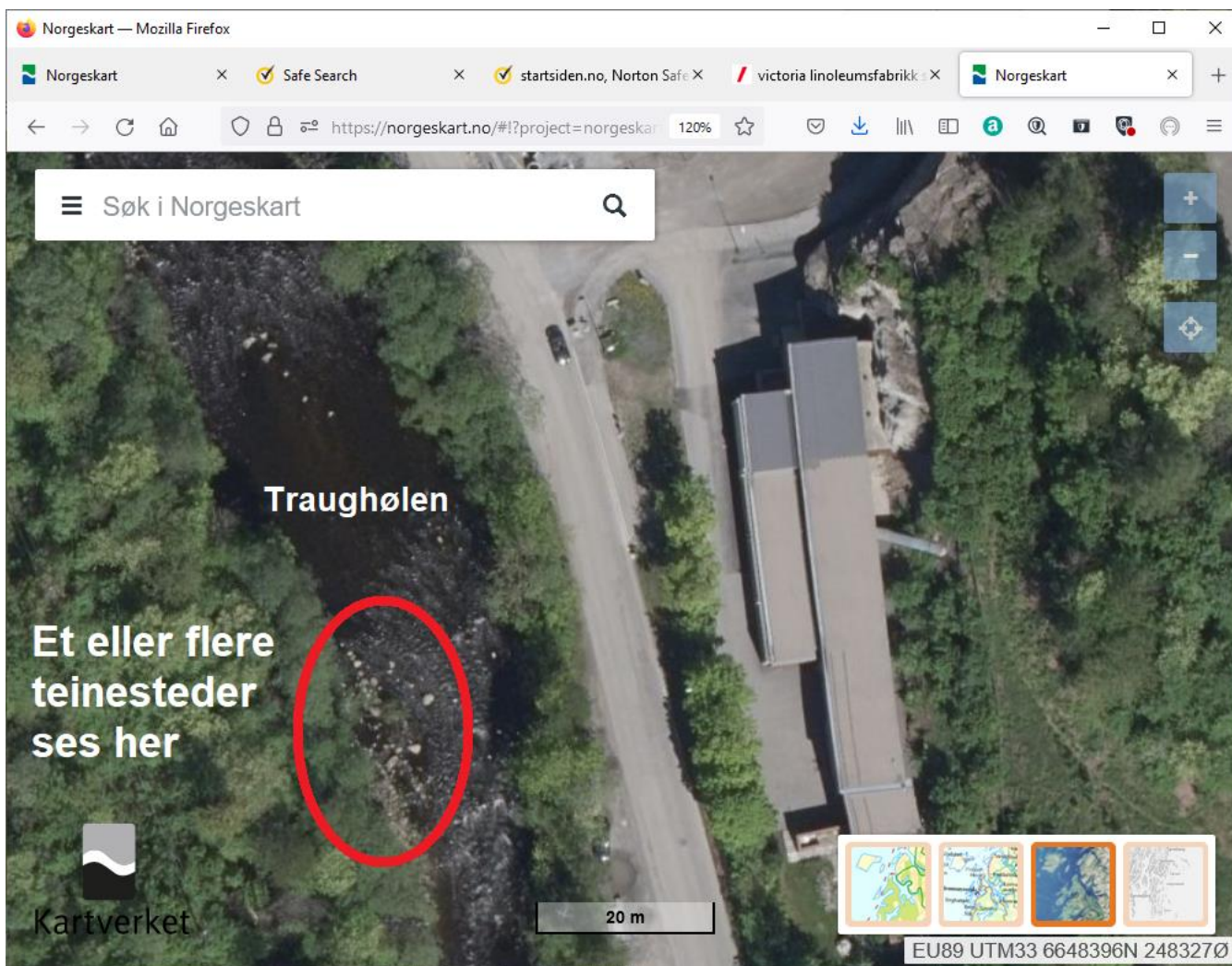
Trauhølen.

Dette er en god fiskeplass i elva utenfor Nedre Hamang. Etter at husene er revet er det bedre plass. Navn etter et traug (tråg, «trau»). Hølen er langstrakt. Trauhølen hadde form som et traug.

TEINESTED XXX VED TRAUGHØLEN

I bakkant av hølen sees i dag tydelig et teinested.

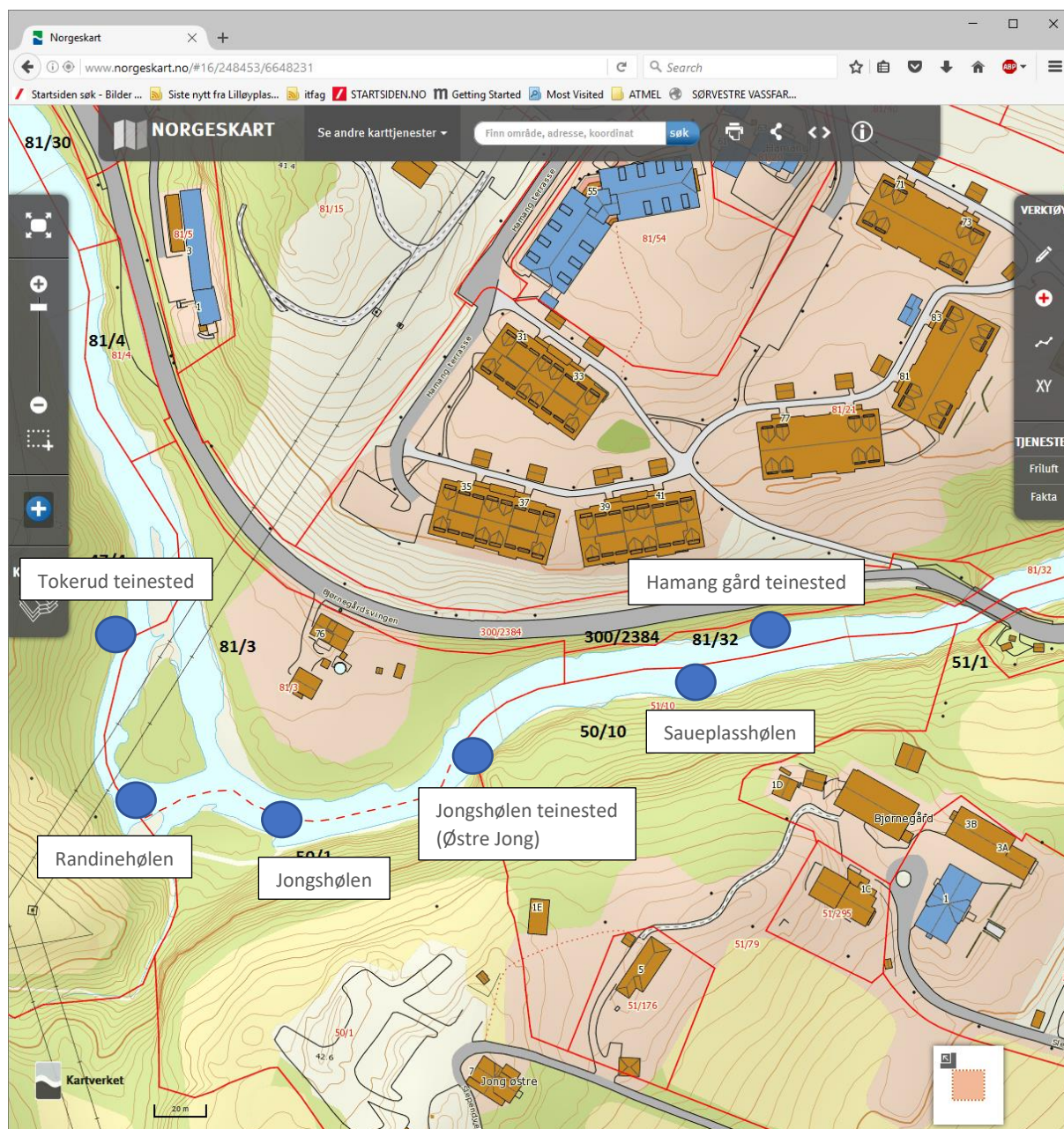
På flyfoto ses tydelig et eller flere teinesteder. Hvem tilhørte/eide disse????

TRAUSTRYKET – TRAUGHØLSTRYKET - GRÅHAMANGSTRYKET

Rett ut for Nede Hamang. Her hadde hjulmaker Lars Evensen sin virksomhet, han drev denne ved hjelp av et stort vannhjul.

Sandvikselva (Hamang)

TOKERUDHØLEN – TOKERUD TEINESTED

Tokerud teinested lå til høyre litt nedstrøms i bildet.

Tokerud teinested.

*På de store steinene langs elvebredden til høyre i bildet, skal det finnes synlige spor etter teinestedet.
Det skal være synlige bolter til å feste konstruksjoner som holdt teina.*

RANDINEHØLEN

Navnet etter Randine som bodde i Nedre Hamang (Gråhamang). Tokerud er grunneier på motsatt side. Teinestedet til Tokerud lå her. Tidligere var elve-øya man ser på kartet (rett nord for markeringen av dagens Randinehøl) en del av Randinehølen, som da altså var mye større. Tidligere fisket man med båt i Randinehølen. Randinehølen ble delvis sandet igjen etter oppbygging av mur ved etablering av kloakkutslipp fra Emma Hjorth. Nå er utslippet nedlagt. Den opprinnelige hølen ble ødelagt da kommunen anla kloakkledning på vestsiden. Brødrene Einar og Harald Hamang fisket med garn i Randinehølen, hvor de hadde båt.

JONG – HØL OG TEINESTED (HVOSLEVFISKET)

Jongshølen og teinestedet til Jong ligger utenfor Jong-gårdene.

SAUEPLASSHØLEN

Ca 75m vest-sydvest for hølen er en liten slette der tidligere gikk sauer. Herav navnet på hølen.

HAMANG GÅRD TEINESTED

Hamang gård teinested ligger rett ovenfor Hamang bro på østsiden av elva. I 1674 og 1684 fikk Hamang tinglyst rett til laksefiske i Sandvikselva.

Gårdens teinested i Sandvikselva var i bruk til ca. 1965. Det ble kalt "Hamang-fisket". Tore Berger brukte teina mye, og syntes det var moro. Teinene var tunge. De fikk mest sjøørret på 1 - 4 kg. Fisken ble røkt hos Fiske-Larsen på Løkketangen. Sykkelsmeden likte ikke at man brukte teinestedet.

Hamang gård teinested. Sett motstrøms.

Den langsgående steinsettingen ble plassert der for å lage en vannkanal/vannrenne. I enden av denne vannkanalen ble det satt en teine som laks og sjøørret ble fanget i. Bildet er tatt fra brua over Sandvikselva ved Bjørnegårdsvingen rett sør for Hamang.

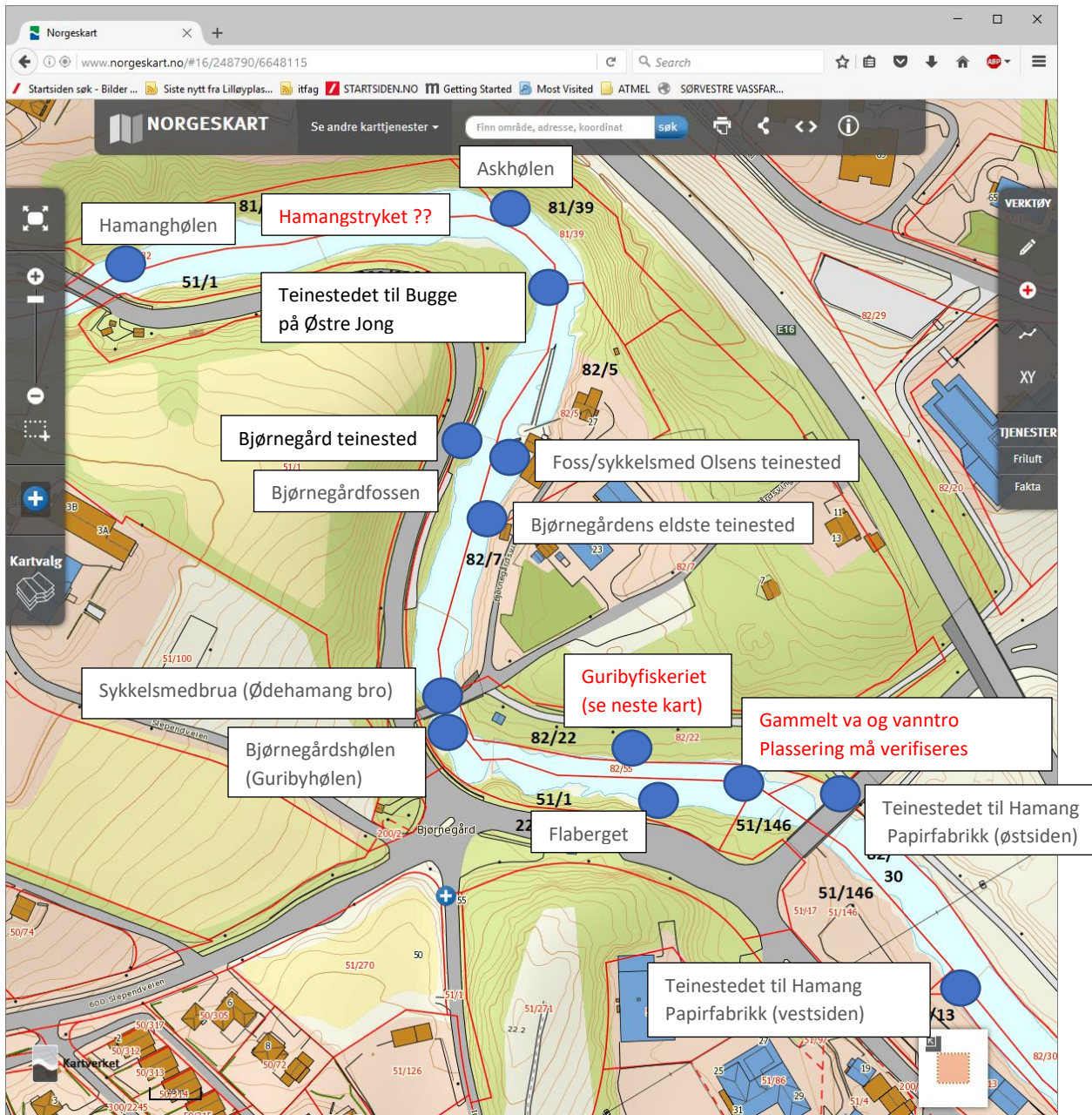

Hamang gård teinested. Sett medstrøms.

Her oppe, øverst i den langsgående steinsettingen, smalner vannkanalen (vannrenna) inn. Her ble det satt en teine for å fange laks og sjøørret. På bilde sees (nederst i venstre hjørne) betongfundamenter som er rester etter en konstruksjon som teinene var festet i.

Sandvikselva (Bjørnegård)

HAMANGHØLEN

Den lå rett nedstrøms Hamang bro. Viktig fiskeplass som matauk til Hamang gård.

ASKEHØLEN

Midt på bildet sees en syk ask (den sorte stammen). Kanskje nettopp dette treet gav stedet sitt navn?

Det sto tidligere noen store asker like ved Askhølen.

TEINESTEDET TIL BUGGE PÅ ØSTRE JONG

Teinestedet lå i svingen ovenfor Foss, på vestsiden av elva.

Harald Kolstad ved Bugges teinested.

Teinen stod rett til høyre (på bildet) for Harald, i vannrenna som er lagd for formålet.

I dag kan man se rester etter festeanordninger for teinen som stod her.

BJØRNEGÅRD TEINESTED

Teinestedet lå vis-a-vis Foss teinested (ved Sykkelsmia), på vestsiden av elva.

I dag kan man også her se rester etter festeanordninger for teinen som stod her.

BJØRNEGÅRDFOSSEN

Bjørnegårdsfossen skimtes til høyre i bildet.

Bjørnegårdsfossen var tidligere inntak for turbinen til sykkelmed Olsen som holdt til i «Sykkelsmia» som skimtes oppe til høyre i bildet.

FOSS (SYKKELSMED OLSENS) TEINESTED

*Teinen ble satt rett oppstrøms den lille trebroa som sees litt til venstre for midten av bildet.
Se bildet under kapittelet «Innledning» som viser hvordan den var festet.
Dette er det eneste gjenværende, intakte teinestedet vi har.*

Teinestjedet ligger på elvas østside. Albert Olsens smie, lås og sykkelverksted var en familiebedrift i tre generasjoner. Smia ble nedlagt før 2. verdenskrig, mens verkstedet var i drift til 1996. Verkstedet er bevart med alt det gamle utstyret fra 1890-årene intakt. Albert Olsen (1872-1939) var en ivrig fisker og engasjert i arbeidet med fiskekultivering i Sandvikselven.

Også fra flyfoto ser man i dag tydelige spor etter teinestedene (vannrenner).

BJØRNEGÅRDSHØLEN

Umiddelbart nedstrøms Sykkelsmedbrua (Ødehamang bro) ligger Bjørnegårdshølen. Berget som går ut i elva til venstre i bildet var et «vaskeberg», her vasket konene klær i tidligere tider.

Bjørnegårdshølen, senere kalt Guribyhølen etter trelasthandler Guriby som bodde her omkring 1915. Huset kalles i dag (1964) Guriby.

FLABERGET/FLATBERGET

Navnet er gitt ved at man står på det flate berget og fisker – en gemen fiskeplass.

GAMMELT VA (VADESTED) OG VANNTRO (MULIG FJERNES HERFRA – SE NESTE KART)

Gammelt vadested og vanntro (hvor de vannet hestene), navn ukjent. Elva endret leie på Hamangside ved Vanntroa ved en flom i 1779. Da ble en militær ekserserplass som lå der ødelagt. På Hamangside har fordypningen etter det gamle elveleiet vært synlig helt til veiarbeidene i 1981. Like ved har det vært «humlehager», sted der de dyrket humle (planter) for ølproduksjon. Disse tilhøre i tidligere tider Bjørnegård.

GURIBYFISKERIET (MULIG FJERNES HERFRA – SE NESTE KART)

Lå i svingen på østsiden rett oppstrøms vanntroa. Navnet er etter trelasthandler Guriby.

HAMANG PAPIRFABRIKK TEINESTED (PÅ ØSTSIDEN AV ELVA)

I enden (nærmest fotografen) av vannrenna, der Bo Wingård (bildet) peker, stod teina plassert.

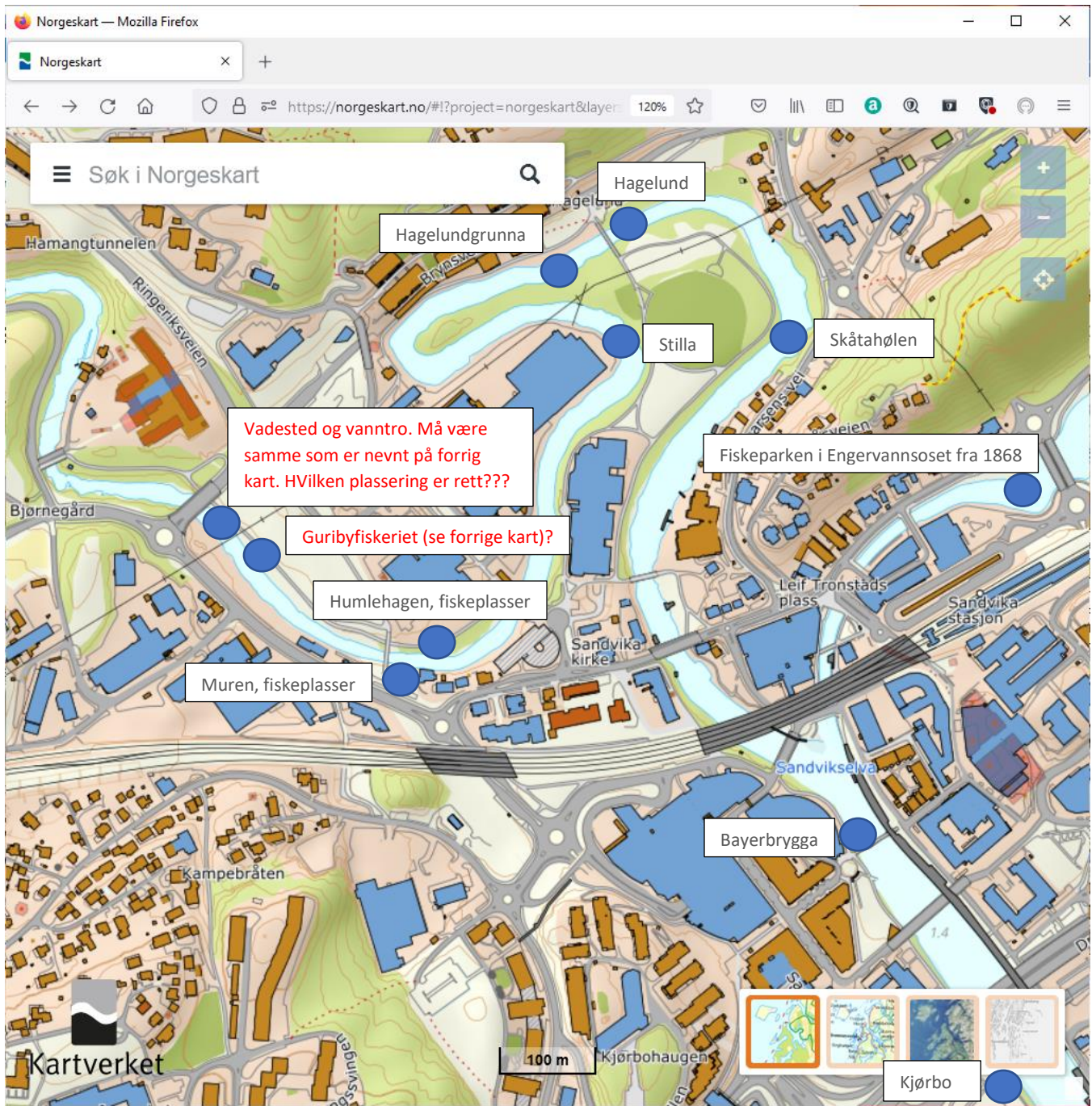
Teinestedet for Hamang papirfabrikk (østsiden) ligger under Hamangbroen. I sin tid tilhørte det Hamang gård.

HAMANG PAPIRFABRIKK (PÅ VESTSIDEN AV ELVA)

Teinestedet ligger på sørvestsiden av elva, rett ved nordre hjørne på huset på Industriveien 11. Nedlagt teinested til tidligere smed Harald Arnesen, Sandvika.

Sandvikselva (Sandvika)

VADESTED OG VANNTRO (MULIG FJERNES HERFRA – SE FORRIGE KART)

Gammelt vadested og vanntro, navn ukjent. Elva endret leie på Hamangside ved Vanntroa ved en flom i 1779. Da ble en militær ekserserplass som lå der ødelagt. På Hamangside har fordypningen etter det gamle elveleiet vært synlig helt til veiarbeidene i 1981. Like ved har det vært humlehager, steder der de dyrket humle (planter) for ølproduksjon. Disse tilhøre i tidligere tider Bjørnegård.

GURIBYFISKERIET (MULIG FJERNES HERFRA – SE FORRIGE KART)

Lå i svingen på østsiden rett ovenfor vanntroa.

MUREN

Muren var strekningen fra Harald Hansens fiskeri til Birkheim. Der lå fiskeplassene Øvre-, Midtre- og Nedre Murkulpen på vestsiden av elva. Papirmester Rasmussen hadde hus ved Muren. Rett ovenfor Birkheim er det nederste stryket i elva. Over det stryket var det tidligere et vadested. Nedenfor starter flo og fjære-sonen. Fisken sto og trykket i store stim der i påvente av flom i elva. Nedenfor ble det blitt brukt mye garn.

HUMLEHAGEN

Humlehagen var en gammel fiskeplass rett ovenfor Muren (er MUREN plassert OK på kartet?). I selve humlehagen, ble det dyrket humle (plante) til øl-produksjon.

STILLA

Navnet er gitt av det stille vann som går her.

HAGELUNDGRUNNA - HAGELUND

Fra gården Løkke ble det i 1763 solgt en tange (Hagelund) med fiskerett.

SKÅTAHØLEN

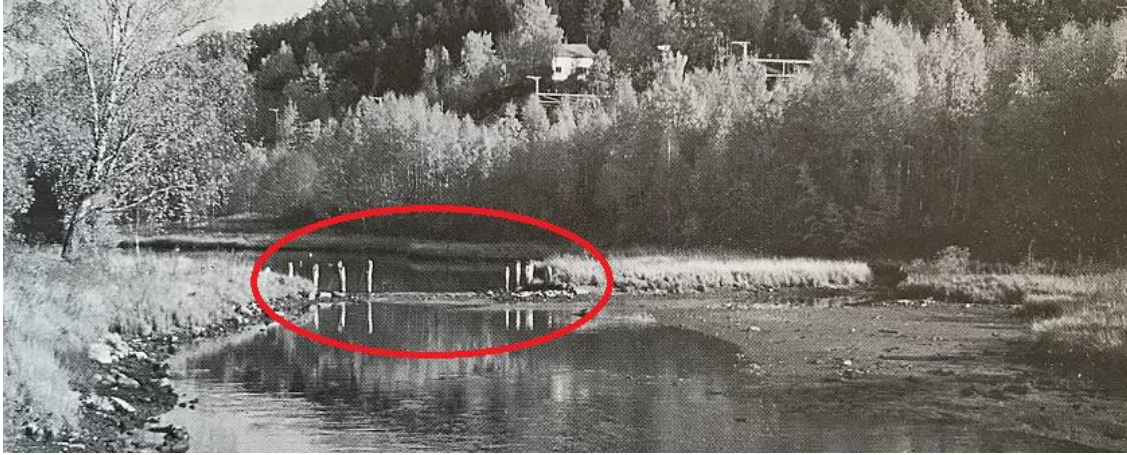
Skåtahølen ligger ved Folkets Hus. Om kveldene ble det fisket ørret med stang fra bryggene derfra og ned mot Sandvika. Fiskerne Olsen og Johnsen bodde ved Folkets hus.

BAYERBRYGGA

Fra Bayerbrygga rett nedenfor Victoria Linoleumsfabrikk, som lå på vestsiden av elva, var det en fiskeplass. Brambanis private brygge lå der gangbroen ved Agena går over til storsentret. Dette var et yndet samlingssted for tørste sambygdingene. Navn som *Kortspillhagan* og *Bayerbrygga* sier sitt.

FISKEPARKEN I ENGERVANNSOSET

I Engervannsoset finner vi ennå pæler etter et forsøk på å drive fiskeoppdrett i Engervannet på slutten av 1800-tallet. Øverste bildet tatt av M. Berg (på 1950-tallet antas).

Initiert av forhenværende fiskeriinspektør Joakim Harstad arbeidet noen foregangsmenn og med Per Chr. Asbjørnsen som impulsiv medspiller med planer om oppdrett av fisk. Noen få vann var uttenkt til slikt bruk, og Engervannet var ett av dem. Eierne av Blommenholm, Løkeberg og Løkke kom sammen, og i Grunnboken får man det bekreftet: Den 10. februar 1869 sluttet disse gårdeiere en Interessentskontrakt om å opprette en fiskepark i Engervannet.

Idéen var god – det ble bevist andre steder mange år senere. Men Sandviksbøndene var langt forut for sin tid, og eksperimentet ble oppgitt etter få år.

KJØRBO

Her hadde Kjørbo fiskerettigheter, som nå er fredet. Tidligere gikk disse rettigheter helt opp til Ringeriksveien.

Julekort med maleri fra 1888

Maleriet på julekortet er malt av Gerhard Munthe i 1888 og skal vise «Sykkelsmedbrua». Til høyre i bildet ser vi tydelig et teinested. Dette var nok teinestedet som tilhørte Hamang papirfabrikk (østsiden), som beskrevet annet sted i heftet.